

Winkler Beáta – Striczky Péter

Az

Állatorvos-tudományi Könyvtár,

Levéltár és Múzeum története

(1787–1999)

Budapest, 2009

A kézirat a
Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiumának
támogatásával készült.

Nemzeti Kulturális Alapprogram
Támogatásával

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés	4
2. Az első évszázad, avagy könyvszekrény mint könyvtár 5	
Tolnay Sándor	6
Hoffner József	8
Zlamál Vilmos	10
Szabó Alajos	11
3. A tudomány és a könyvtár egymásra találása	13
Nádaskay Béla	14
Plósz Béla	20
Bugarszky István	22
4. Az első nyomtatott katalógus és Magyary-Kossa Gyula működése	25
Guoth György Endre	33
6. Kotlán Sándor vezetése alatt	35
7. Újjáépítés és újjászervezés	42
Farkas Károly	43
Marek Lóránd	47
Kurdi József	48
Bakonyi Ferencné	58
8. Útban a 21. század felé	71
Cserey Lászlóné dr.	71
Mellékletek	75
Könyvtári dolgozók, vezetők	75
A könyvtár gyarapodása	80
Felhasznált irodalom	82
Név- és tárgymutató	87
Hivatkozások és képek jegyzéke	89

1. Bevezetés

„a hatás fogalmához az emlékezet időbeliségének fogalma is hozzátartozik”¹

2. Az első évszázad, avagy könyvszekrény mint könyvtár (1787–1873)

A XVII. század végén a Habsburg Birodalomban II. József (1780–1790), a „kalapos király” uralkodik. Ez a felvilágosodás korszaka, a politikában pedig, a felvilágosult abszolutizmus időszaka. Ekkor indult az első magyar irodalmi lap a *Magyar Museum* és olyan alkotók is ekkor éltek, mint Batsányi János vagy Bessenyei György.

Európa más tájaira tekintve láthatjuk, hogy az állatorvoslás újkori felvirágzása is csak nemrég (Alfort, 1766) indult meg. II. József a magyar állatorvosképzés és ezzel könyvtára alapításában is rendkívül fontos szerepet játszott, minthogy az „egyetemet Budáról Pestre helyezte át és ezzel nagyobb arányú fejlődését lehetővé tette... és ...az orvosi kar mellett állatgyógyító-intézetet szervezett...”²

Az állatorvosi tanintézet korai időszakának története a szűkös anyagiak és a rossz körülmények mellett, a mindennek feletti elszántsággal küzdő oktatók korszaka is. Az első száz esztendő könyvtári története tulajdonképpen nem valódi könyvtártörténet még, hiszen a címben megfogalmazottak szerint egyetlen szekrény töltötte be a könyvtár funkcióját. Hiszem ennek ellenére, hogy mindenképpen érdemes ezekről az időkről is megemlékezni, mert a kezdetekkor, ezen csekély állomány beszerzéséért és megtartásáért is sokat küzdöttek a kidőlő házfallal, az oktatás színvonalának emelésével és a magyar állatorvosi tudomány megalapozásával foglalkozó professzorok.

Tolnay Sándor (1747–1818)

Az állatgyógyászati tanszék a pesti Tudományegyetem kötelékében jött létre. Az alapításról a Kancellária 1787. január 3-án értesítette a Helytartótanácsot. A felállításhoz szükséges beruházásokhoz a bécsi állatgyógyintézet alapítója, Wolstein professzor segítségét és javaslatait vették alapul. A szükségesnek ítélt berendezéseket tartalmazó listán a könyvek beszerzése is szerepelt, így könyvtárunk alapítását is ekkorra datálhatjuk.

Az 1700-as évek második felében Pesten és Budán a kulturális élet fellendült. A felvirágzás magával hozta a művelődéssel kapcsolatos szolgáltatások, például a könyvkereskedők megjelenését. A század végére mind több könyvkereskedő nyitott boltot Pesten és Budán, így a tanintézet alapításakor a szükséges könyveket tőlük kívánták beszerezni.

Tolnay Sándor, aki Bécsben, Wolstein intézményében sajátította el az állatorvoslást, később maga fordította magyarra volt professzorának műveit. A könyvek fontosságáról tanszékfoglaló beszédében is szót ejtett, így nem csoda tehát, hogy később is folyamatosan igyekezett gyarapítani a kis tanszék könyvtárát.

A korszak könyvtári gondolkodása nem kedvezett a tanszéki könyvtáraknak, ugyanis „csupán az egyetem központjától távolabb eső pár intézet rendelkezett önálló könyvállománnyal.”³ Az alapelképzelés szerint az Egyetemi Könyvtárban nem tartották szükségesnek a tanszéki könyvtárakat, hiszen az saját állományuk összetétele a kor fontos tudományos irodalmát tekintve nagyon jónak volt mondható. Ezért a beszerzéseket igyekeztek központosítani és a megvásárolt könyveket az Egyetemi Könyvtárban elhelyezni, amelynek vezetője ekkor Schönwisner István volt. Munkáját „a csendes, elmélyült, rendszeres könyvtári munka, megfontolt és a tudomány igényeit szolgáló állománygyarapítási tevékenység és a megbízható

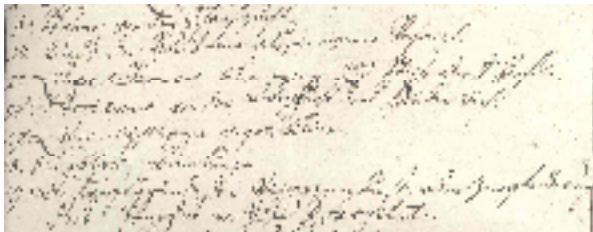
könyvtári rendre való törekvés jellemezte.”⁴ A Tanintézetbe beszerzett könyvek gyarapodását így gyanakvás és a felesleges költségek elkerülésétől való félelem lengte körül.

A könyvek beszerzésekor Tolnay Sándor többször szembe került az Egyetemi Könyvtárral, akik túlzottnak tartották a tanszéki könyvtár által gyűjtött állományt, mind a beszerzett könyvek témáját, mind árukat tekintve.

Számunkra ezek az elkötelezett vezető lépései, aki egy tudományos intézetet szeretett volna a semmiből létrehozni, az Egyetemi Könyvtár szempontjából viszont a szabályokat felrúgó, költséges ember lépései voltak, aki saját magánkönyvtárat kívánt létrehozni közpénzen. A kritikák egyik sarkalatos pontja az volt, hogy Tolnay olyan könyveket szereztetett be, amelyek nem közvetlenül kapcsolódtak az állatorvosláshoz vagy már hasonló témájú könyv volt az Egyetemi Könyvtár tulajdonában, mint azt több Helytartótanácsi és Egyetemi szabályzatból és levélből megtudhatjuk. Azt is hibájának róják fel, hogy "nem csak olyan műveket keresett, melyekre az Egyetem nyilvános könyvtárának szüksége volt, hanem egyebeket is, melyeket a tanárok kértek mindennapi munkájukhoz."⁵

Ez jól mutatja, hogy a könyvtár gyarapításakor már a kezdetekben a használók (akkor az oktatók) érdekeit tartotta szem előtt.

Az alapítás után több mint 20 évvel készült *Inventáriumban* (a lista hátulján ez olvasható: „1808 A pesti magyar királyi állat orvosi intézetnek Lelet-tára”) 59 könyv szerepel címmel és szerzővel. Ez a korszakban és a tanszék méretét figyelembe véve jónak mondható.

Részlet az *Inventáriumból*⁶

A könyvállomány a gondok ellenére folyamatosan gyarapodott. Egyik forrása az ekkor létező éves vásárlási keret, amely például 1812-ben 100Ft volt. Ez nem volt ugyan kiemelkedő összeg, azonban tudva, hogy ugyanekkor az Egyetemi Könyvtár kerete 500Ft volt, nem is kevesellhetjük.

A könyvtár fizikai elhelyezése és mérete mai szemmel jelentéktelennek tűnhet, mégis a még II. József idejében beszerzett két kis könyvszekrény majd 100 évig elegendő volt. A szekrénykéek leírása megtalálható egy 1881-ben megjelent Tanintézeti értesítőben is. A könyvtári szekrények tehát rendelkeztek *„alul három kihuzható fiókkal (írományok részére), felül pedig ezen alapon egy kis üveges szekrénnel.”*⁷

Tolnay Sándor halála után a könyvtár katalogizálásával az Egyetemi Könyvtár dolgozóit bízták meg. Az 1818 májusában a könyvtári anyagról készült leltárban a könyveket három csoportba sorolták a beszerzésük szerint:

„A)Az intézet alapításakor Tolnay prof. Úr által megtartva

B)Az Egyetemi Könyvtár részére különböző időben vásárolt könyvek

C)Az Intézet részére az Egyetemi Könyvtár számláján könyvüzletből vásárolt könyvek”⁸

Hoffner József (1818–1841)

Az állatorvosi tanintézet alapítójának halála után a könyvtár gondozásának feladatát Hoffner József vette át és végezte több mint 20 esztendőn keresztül. Hoffner az állatorvosságon és a könyvtár gondozásán túl, később az egész intézmény vezetője lett. A könyvtár tanszéki könyvtári státusza nem változott, de gyarapodása tovább folytatódott, bár elhelyezése továbbra is két kis könyvszekrényre korlátozódott.

A tanintézet könyvtára továbbra is vásárolt könyvkereskedőkön keresztül. A gyarapítás másik forrása a hagyatékok-gyűjtemények egészben történő megvásárlása volt. Ez, ha jó állomány került megvétele, nagyon értékes darabokkal gyarapíthatta az állományt. Voltak azonban ellenpéldák is, amikor akár a vásárlástól is el kellett állni. 1831-ben például Visenthal Károly megvétele ajánlott fel egy hagyatékot. Hoffner József jó kapcsolatot ápolt a bécsi állatorvos intézet igazgatójával, aki tájékoztatta őt, hogy a megvenni kívánt állományt az ő intézetének könyvtára számára is felajánlották és 200 darabot ki is válogattak. Ilyen helyzetben természetesen Hoffner kérte, hogy ne kerüljön megvétele a maradék könyv, hanem e helyett inkább kéri, hogy a tervezett évenkénti előre megállapított összeget a szükséges, naprakész állatorvosi szakirodalom beszerzésére a tanszéki könyvtár számára ténylegesen utálják át.⁹

Az intézet főépülete: „kettős, emeletes ház volt. Az emeleten... 5 szoba, 2 konyha és 1 kamara volt, ezek közül 2 szoba a kamarával és konyhával együtt a tanár lakásául, a 3. nagyobb szoba előadóteremül, két szoba pedig az anatómiai készítmények, csontvázak, könyvek és műszerek elhelyezésére szolgált... az összes helyiségek igen kicsinyek, alacsonyok voltak, kis ablakkal.”¹⁰

1819-ben egy professzori bizottság megvizsgálta az állatorvosi intézet épületét, hogy megfelel-e az oktatás és lakhatás alap körülményeinek. Ennek eredményeként részletes terv született, hogy a teljesen alkalmatlan épület helyett, új telek és épületek vásároltassanak. Az új intézet tervében a könyvek megfelelő elhelyezéséről is szó esik: *"Az első, azaz az oktatásra és az oktatók elszállásolására szolgáló épület helyiségei:*

...

Egy nagyobb múzeum csontvázak, anatómiai preparátumok, élősdiek, kórtani preparátumok, gépek, eszközök, patkók; a szemléltető gyógyszerkészítmények szekrénye, az állatorvosi könyvtár szekrényének őrzésére.”¹¹

Zlamál Vilmos (1841–1853)

Az 1840-es évek elejére alapításához képest rengeteget fejlődött az állatorvosi tanintézet, azonban a tőlünk nyugatra található fejlettségét elérni nem tudtuk, mint arról egy korabeli cikk tudósít: „A’ magyarországi királyi egyetemben Pesten is létez baromorvosi oktatószék, ’s a’ baromorvoslás oktatója egyszersmind a’ barmászati intézetnek, a’ mellyeben magyar baromorvosok, gyógykovácsok és patkolókovácsok képeztetnek, igazgatója; de ezen intézetet igen korlátolt eszközei miatt a’ bécsi, dresdai, berlini barmászati intézettel párhuzamba vonni nem lehet; még több professzor és tanító kívántatik a’ barmászati tudományok és segédtudományok tanítására...”¹²

A könyvtár gyarapodása folyamatosnak mondható, és a gyűjteményt fontos, az oktatást nagyban segítő tényezőként tartották számon. Az 1848-as szabadságharc idején a könyvtár állománya már 423 mű volt, összesen 1029 kötetben, amelyeket szakok szerint rendeztek.

A könyvtár az Egyetemi Könyvtár tanszéki, majd kari könyvtáraként működött továbbra is. Az Egyetemi Könyvtár vezetője ekkor Toldy Ferenc volt, akit – többek között – az első modern magyar könyvtárvezetőként tartanak számon. Felkészültségének egyik oka, hogy végigjárta a külföldi egyetemek nagy gyűjteményeit, hogy tapasztalatokat szerezzen egy modern és jól működő könyvtár megszervezéséhez. Az Egyetemi Könyvtár fejlődése azonban nem hatott közvetlenül az állatorvosi könyvtárra, viszonylagos önállósága okán. Az újonnan kiadott szervezeti szabályzatban szerepeltek viszont az Egyetemi Könyvtár fiókkönyvtárai, nevezetesen: a hittudományi, a csillagászati és az állatgyógyászati intézeté.

A modern könyvtárosság haladó eszméi nem érvényesülhettek egy olyan kis könyvtárnál, mint az állatgyógyintézet könyvtára, így nálunk nem változott a könyvtár vezetőjének

kinevezésére vonatkozó rendszer: továbbra is a állatorvos professzorok kezelték a könyveket, sok egyéb elfoglaltságuk mellett.

Magyar Országos Egyetemi Állatgyógyintézet

Miután a bécsi állatorvosi tanintézet elnyerte az önállóságot, az Osztrák-Magyar Monarchiában egységes szervezeti rendszer kialakítására tett lépések megkövetelték, hogy 1851-ben a pesti intézet is levált az orvosi karról.

Szabó Alajos (1853–1873)

1953-ban vette át a könyvtár vezetésének feladatát, Zlamál Vilmos felmentése után.

Az önálló intézménnyé válást követő fontos lépés volt 1858-ban az új telephelyre költözés, aminek helyszíne a Kunewalder-féle ház volt a mai Múzeum körúton.

Pesti Állatgyógyintézet

Az egyetemtől és az orvostartól való teljes elszakadás ezzel nem valósult meg ténylegesen, mert a Kunewalder-féle házba a tanintézeteken kívül be költözött még „a sebészet, az állattan, az élettan és az ekkor Semmelweis Ignác vezette szülészeti, valamint a teljes kari adminisztráció.”¹³

Az állatorvosi oktatás körülményei javultak ugyan, de az oktatószemélyzet létszáma továbbra sem nőtt jelentősen, mert mindösszesen három tanár és három asszisztens volt. Az ő kiszolgálására az új helyen létrehoztak egy gyűjteményszobát, amely egyrészt tanácsteremként funkcionált, másrészt a könyvtár is ide került.

1858-ban a könyvtárban nagy munka kezdődött: a művek lajstromozása, a közoktatásügyi minisztérium kérésére. Az így kapott leltárlistát a következő években ki is kiegészítették a változások szerint. A leltárlistán kívül készült még egy szakcsoportok szerint rendezett lista is az állományról.

3. A tudomány és a könyvtár egymásra találása (1873–1901)

Az 1867-es kiegyezést követően országunk fejlődése felgyorsult. „... a műveltségi szint a kiegyezés után lassan növekedni kezdett, de az analfabéták aránya még 1910-ben is 42% volt (1869-ben: 65%).”¹⁴ Az ország rossz gazdasági helyzetből indult amely a XX. század elejére jelentősen javult, ám nem tudtak jelentős összegeket szánni a könyvtári rendszer fejlesztésére, új könyvtárak létesítésére. Valódi könyvtárszakmai szervezet alakításra is csak a század legvégén került sor. Az első magyarországi könyvtáros képző tanfolyam 1898-ban került megrendezésre.

A társadalom fejlődése segítette a könyvkereskedelmet, és a könyvek nagyobb tömegekhez való eljutását segítő ötletek meghonosodását vonta maga után. Megjelent például a „részüzlet”, amely a könyvek részletfizetéssel való megvásárlását jelentette. A korszak a nagy könyves részvénytársaságok kialakulásának is kedvezett, amelyek egyszerre voltak könyvkiadók, nyomdák, kereskedők és az antikváriumok, de ezek mellett nagy számban nyíltak kis kiskereskedések is, miután eltörölték a céhes kötöttségeket. Ezen kívül az antikváriumok is ekkor terjedtek el jelentősen, mert a könyvvásárlásra kedvet kapott, de csak kevés pénzzel rendelkező rétegek itt a bolti ár alatt juthattak olvasnivalóhoz.

A Pesti magyar királyi Állatgyógyintézet folyamatosan fejlődött, és a következő évtizedekben több néven és státuszban is működött: elsőként 1875–1890 között a M. kir. Állatorvosi Tanintézet, 1890–1899 között a M. kir. Állatorvosi Akadémia, majd 1899–1934 M. kir. Állatorvosi Főiskola volt a hivatalos elnevezése.

Nádaskay Béla (1873–1888)

Nádaskay Béla kórboncnok 1873-ban vette át a könyvtár kezelését. Vezetése alatt jelentősen gyarapodott az állomány, és könyvtárszakmai szempontból is több jelentős esemény fűződik a nevéhez. Ebben az időben az intézmény még mindig a Kunewalder-féle házban működött, ahol könyvtár a gyűjteményszobában elhelyezett két kis könyvszekrény volt csupán. 1873. a nagy változások éve volt, amelyek közül az egyik legfontosabb, hogy ekkortól kizárólag magyar nyelven folyt az oktatás.

A könyvtár fejlesztését szívügyüknek tartó tanárok jóvoltából (akik a könyvek beszerzéséről döntöttek és adományokkal is támogatták a könyvtárat) az állomány jelentősen nőtt, elhelyezése már nem volt megfelelő, ezért *„három darab igen czélszerűen készített s a könyvtári helyiséget nem kis mértékben diszítő szekrény szereztetett be.”*¹⁵

Még ugyanabban az évben a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium elrendelte, hogy a könyvtár állományáról leltár készüljön. A feladattal a könyvtárat felügyelő tanárt bízták meg, és a munkát megkönnyítendő, Nádaskay megkapta az 1868-as leltárkor készült listákat is. A leltár eredményéről Szabó Alajos még 1873. december 31-én beszámolt a minisztériumnak. Nádaskay a könyvtár feldolgozása mellett eddigi történetének és fejlődésének rövid összefoglalását is megírta, és ezt az 1881. évi értesítőben¹⁶ közzé is tette.

A könyvtár az intézet szervezeti struktúrájában a tudományos gyűjtemények között foglal helyet, ami a tanítási segédeszközök első csoportja. Tanítási „segédeszközként” tekintettek ekkor még az intézeti gyógyszertárra, a kórodákra, a patkoldára, a főváros területén, vagy környékén kiütött járványokra, a közvágóhídra stb. Ez utal arra, hogy az elméleti oktatást (például a könyvekből való tanulás) igyekeztek gyakorlati ismeretekkel is kiegészíteni, akár olyan események tanulmányozásával, amelyek megtörténtét nem

lehetett befolyásolni. A tudományos gyűjtemények mind az adott szaktanár felügyelete alatt álltak. Ez alól csak a könyvtár volt kivétel, hiszen megannyi tudományterületet lefedett és mindig egy megbízott tanár vagy tanársegéd gondozta.

Nádaskay Béla munkája egy hivatásos könyvtárosnak is becsületére vált volna. A könyvek téma szerinti csoportosítására saját szakrendet alakított ki, amely 14 szakcsoportra bontotta az állományt. Ez az 1876-os könyvtári jelentésben szerepel is (az első oszlop a téma betűjele, a második a téma leírása, a táblázat utolsó oszlopa pedig a művek darabszámát mutatja kötve és fűzve):

A	Enciklopédiák, propaedeutikai s köztudományi művek	98
B	Leíró-, összehasonlító és kórbonctani, élet- és szövettani művek	162
C	Általános és részletes kór- és gyógytani művek	156
D	Sebészeti és szülészeti művek	38
E	Gyógyszertani művek	31
F	Törvényszéki és orvosrendőri művek	64
G	Tenyésztési, fajta és életrendtani művek	72
H	Állat-, növény-, ásvány-, vegy- és természettani művek	169
K	Gazdászatot tárgyaló művek	24
L	Patkolástani művek	14
M	Külemtani művek	36
N	Vegyes művek	49
P	Fördészet és idevágó monographiai művek	29
O	Folyó- és időszaki iratok és művek	495

A szakcsoportok számozása csoportonként külön-külön történt úgy, hogy először a betűjelet tüntették fel, majd utána a számot például H34. A majd 100 évvel később felállított szakmatörténeti könyvgyűjteményben a polcrend kialakításakor ezt a rendszert állították vissza, amit nagyban megkönnyített, hogy sok régi köteten szerepelt még a fent említett szakcsoport szerinti jelölés.

Bár a szakcsoportok darabszáma közötti jól látható különbségek általánosításra és tendenciák megfigyelésére csábítanak, mégsem lehet egyértelmű kapcsolatot leírni az egyes tantárgyaknak az állatorvosképzésben elfoglalt (óraszámok szerinti) súlya és az adott tárgykört képviselő állományrész nagysága között. Ennek

oka, hogy a könyvtárban található könyvek egy évszázad alatt folyamatosan kerültek beszerzésre, egy ilyen lista alapján nehéz lenne felmérni, mi az ami aktuális és fontos szakirodalom és mi az amit csak történeti értéke miatt őriztek.

Nádaskay Béla készített a könyvtárnak egy új használati szabályzatot is. Ennek a szolgáltatás szempontjából legfontosabb része az amely szerint a könyvtárat a tanárok és a diákok egyaránt használhatták. Ennek a szándéknak a gyakorlati megvalósítása azonban kétségesnek látszik, hiszen majd 1892-ben is csak a tanársegédek könyvtárhasználatának lehetőségéről egyezett a tanártestület, és még 1910-ben is, mint újdonságot említik, hogy az előző tanévtől a hallgatóság hozzáférhet a könyvtári anyagokhoz. A diákok könyvtárhasználatának meglétére utal viszont, hogy a hallgatók a tanintézet rendszabályának 4. pontja értelmében kötelesek voltak 4 forintot fizetni minden tanévben a könyvtári könyvek és folyóiratok használatáért. A szabályzat pontjai mindenesetre arról árulkodnak, hogy Nádaskay egy mai szemmel nézve is modern tudományos könyvtárat szeretett volna létrehozni. Ahol mind az oktatók, mind a hallgatók megtalálják a tanuláshoz, kutatáshoz, oktatáshoz szükséges anyagokat.

A szabályok a következők voltak:¹⁷

A diákok két hét időtartamára legfeljebb egy könyvet kölcsönözhetnek ki. Ennek lejártával, ha nem érkezett rá előjegyzés, a kölcsönzést meg lehetett hosszabbítani. A hosszabb szünetekre sem tarthattak maguknál könyvet, és mielőtt befejezték tanulmányaikat (vagy elhagyták az intézményt) kötelesek voltak visszaszolgáltatni azt. A tanárok egyszerre több könyvet is kölcsönözhetnek, ám ha a könyvre igény érkezett, akkor négy hét elteltével ők is kötelesek voltak visszavinni azt.

A kölcsönzéskor mindenki egy nyugtát írt alá, melyet a könyvtárnak elrakott egy erre a célra készült fiókos szekrénybe, ahol a fiókokon a kölcsönzők neve szerepelt. Ha a könyv visszakerült, a nyugta is visszakerült az aláírójához.

A rongált vagy elhagyott könyv árát – akárcsak ma – meg kellett téríteni: ha nem lehetett már megvenni, akkor annak becsértékét kellett kifizetni.

Kölcsönzőjegy 1883-ból¹⁸

A könyvtár rendelkezett egyfajta „állománygyarapítási stratégiával” is, ahogy ma neveznénk: „Törekvésünk abban áll, hogy azon csekély összegből, melylyel a könyvtár rendelkezik, mindég csak a legújabb és legszükségesebb, az egyes szakmákra hasznos művek szereztessenek be, és reményljük, hogy a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. miniszterium, egyes gondoskodása folytán s nagyobb összeg engedélyezése által, módot fog nyújtani a mult hézagainak kipótlására.”¹⁹

A beszerzéseknél nagy hangsúlyt kapott, hogy a szerény anyagi lehetőségekhez mérten, a legjobb és leghasznosabb művek mindenképpen bekerüljenek a könyvtár állományába. Ezt segítette elő, hogy a tanintézet könyvtárnoka először megrendelte a kereskedők listáin található műveket, de ezeket csak megtekintésre vette át. Az így megkapott könyveket az adott területen oktató tanárok 14 nap alatt áttanulmányozták, majd az igazgatósággal egyeztetve döntöttek a mű megtartásáról vagy visszaküldéséről. Ez a módszer garantálta a beszerzett könyvek jó minőségét.

A könyvek megvásárlása mellett a gyarapodás másik lényeges forrása az ajándékozás volt. Az 1874–1875. évben összesen 160 művel gazdagodott az állomány a tanárok ajándékaiból. Ekkor e bőkezűség révén több mint 10%-kal növekedett a könyvek száma!

A XIX. század utolsó harmadára a budapesti könyvkereskedelem és könyvnyomtatás is fellendült. Hoffmann és Molnár könyv-

kereskedők több mint egy tucat könyvvel támogatták az állatorvosképzést. Így került a könyvtár birtokába Flór Ferenc *A' tetszholtak' felélesztéséről szóló tanítása* 1835-ből vagy Reisinger János *Állattan a gerincesekről* című könyve 1846-ból.

A Pesten végzett állatorvosok szorosán kötődtek alma materükhöz és szívesen gazdagították annak gyűjteményeit állatorvosi szempontból érdekes adományokkal. Az ajándékok között voltak az oktatást segítő, szemléltető eszközök (például háztáji állatok torzói, beteg szövetek) de előfordultak a könyvtárat gyarapító könyvek és folyóiratok is.

A tanári gárda létszámának folyamatos növekedése és Tormay Béla igazgatói kinevezése tovább erősítette a könyvtár pozícióját az intézmény falain belül. A tudományosság nagy változásokon ment át ezekben az évtizedekben, habár a tudományos közlésnek már évszázados hagyományai voltak. A „19. században vált a tudományos folyóiratokban való publikálás a kutatók és az őket alkalmazó szervezetek rangjának legjelentősebb mutatójává.”²⁰

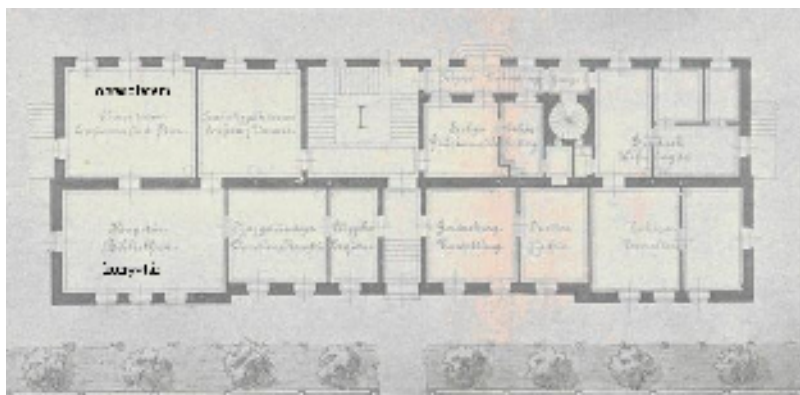
A XIX. század második fele, a mai értelemben vett tudományosság fellendülésének korszaka, ami magával hozta a sajtó fellendülését is. Számptalan, ma is megjelenő magyar tudományos folyóirat indult ezekben az években. A tanintézeti könyvtár is elkezdte néhány új folyóirat előfizetését, mint amilyen a ma is járó *Orvosi Hetilap* és az 1878-ban Nádaskay Béla által indított *Veterinarius*, az első magyar állatorvosi szakfolyóirat. Természetesen más magyar folyóiratok is elérhetőek voltak a könyvtárban: *Egészségtani Lapok*, *Falusi gazda*, *Földművelési Érdekeink*, *Gazdasági Lapok*, *Gazdasági Mérnök*, *Gyógyászat*, *Haladó gazda*, *Természet*, *Természettudományi Közlöny*, *Vadász- és Versenylap* stb. Ezek összetétele folyamatosan változott, részben a folyóiratok megszűnése és elindulása okán.

A külföldi folyóiratoknál a német túlsúly annyira jelentős volt, hogy a kezdeti időkben (a magyarokon kívül) a *The Agricultural Gazette* kivételével csak német folyóiratok jártak, például: *Archiv für die gesammte Physiologie des Menschen und der Thiere*, *Archiv für mikroskopische anatomie*, *Repertorium der Thierheilkunde*, *Zeitschrift für Veterinär-Wissenschaften* stb. Az

akkori kötetek egy része ma is az állomány részét képezi, például az *Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmakologie* (1873–1925), a *Jahresbericht über die Leistungen und Fortschritte in der gesamten Medizin* (1866–1916).

Több mint 100 esztendő hányattatásainak tett pontot a végére egy 1879-es törvénycikk, amely kimondta, hogy az akkor már meglévő Rottenbiller utcai telken (VII. ker. Rottenbiller utca 115., 116., 117., 118., 119.) az állatorvosi tanintézet számára épületeket emelnek, amelyek megfelelnek egy modern állatorvosképző intézmény céljainak. A hat pavilon terveit Tormay Béla ötleteinek figyelembevételével, Steindl Imre készítette.

Alig két év múlva, 1881-ben az átköltözés is megtörtént. Az épületek egy része ma is ugyanott áll, és továbbra is az oktatást szolgálja. Az akkor készült központi épületben, amely a igazgató hivatalát is magába foglalta, volt a könyvtár és az olvasóterem. A könyvtár ma is ebben az épületben működik.

A könyvtár a Rottenbiller utcai épületben 1881-ben²¹

A könyvtár az új épületbe költözéssel két helyiséget kapott, az egyik a könyvtár a másik az olvasóterem nevet viseli a tervrajzon. Az új helyiségek berendezéséhez nem volt elegendő a meglévő bútorzat, így ekkor a könyvtári főkönyvnek egy új, írásra is alkalmas szekrényt készítettek, ahová néhány egyéb iratot is el lehetett helyezni. Az olvasóteremhez pedig több asztal, szék és néhány szekrény is beszerzésre került.

Az állomány folyamatos növekedése az anyagi nehézségek ellenére töretlenül bizonyult kiváltképp, ha az évszázad elejének adataival hasonlítjuk össze.

év	könyvek
1808	59
1880	1062

1886-ban nagy megtiszteltetés érte a tanintézetet: I. Ferenc József látogatást tett az intézmény falai között. Az egyetem minden fontos részlegét, intézetét megtekintette, így természetesen a könyvtárat sem hagyhatta ki. Sajnos arról nem maradt fenn beszámoló, hogy mit szolt a könyvtárhoz, de számunkra mindenképpen azt mutatja, hogy a könyvtárat érdemesnek tartották arra, hogy az ország legmagasabb rangú emberének megmutassák.

Plósz Béla (1888–1894)

1888-ban Plósz Bélát nevezték ki a könyvtár ügyeiért felelős tanárrá. A nem sokkal a kinevezése után (1890-ben) megjelent új szervezési szabályzatban²² is szerepel a hallgatók könyvtárhasználatának évi díja (még mindig 4 forint). A könyvtár használata, nyilvános volta azonban még mindig kérdéses maradt. Több jel utal ugyanis arra, hogy a hallgatók, a fizetendő díj ellenére továbbra sem férhettek hozzá a könyvtárban őrzött dokumentumokhoz.

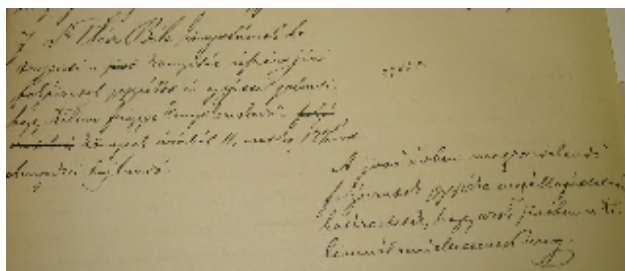
Ez ellen a feltételezés ellen is szólnak érvek. Ilyen például, hogy 1892-ben Hutýra Ferenc javaslatot nyújtott be, hogy minden héten tartsanak két könyvtári órát, amikor például a tanársegédek bemehetnek a könyvtárba és ott használhatják a könyveket és a folyóiratokat.

A folyóiratok számának (és árának) folyamatos növekedése, valamint a könyvtár fejlődése okán a folyóiratok rendelésének a kérdése a tanártestületi üléseken is felmerült. Megismerhetjük a

korabeli beszerzés lépéseit egy 1982-ből fennmaradt tanácsülési jegyzőkönyv folyóirat rendelésre vonatkozó bejegyzései alapján.

A rendelés előkészítésként a könyvtárat vezető tanárnak be kellett nyújtania az adott évben előfizetett folyóiratok listáját. A kapott jegyzéket a tanártestület tagjai alaposan áttanulmányozták. A megrendelések eldöntésekor fokozottan figyelembe vették a folyóirat tudományos értékét, a tanszékek igényeit és sajnálatos módon számolni kellett a kar anyagi lehetőségeivel is. A címek kiválasztása után - a maihoz hasonlóan – felmerült a kérdés, hogy honnan szerezzék be a kívánt folyóiratokat. Itt megint több szempontot kellett értékelni a döntés meghozatalához: ki az aki megbízható, és természetesen ki az olcsóbb.

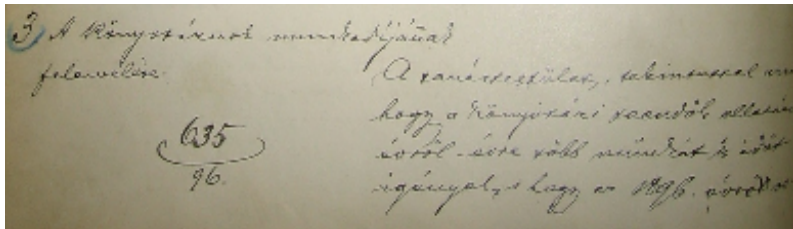
1892-ben Plósz Béla jelenti is, hogy Kilian Frigyes könyvkereskedő a nála rendelt könyvek árából hajlandó 11 vagy 12% engedményt adni (valószínűleg a remélt folyóiratmegrendelés után). Feltehetőleg részint ennek is köszönhető, hogy a következő évben a folyóiratok ismét tőle rendeltetnek meg.

A tanártestületi ülés jegyzőkönyvének részlete 1892. december 9.-ről

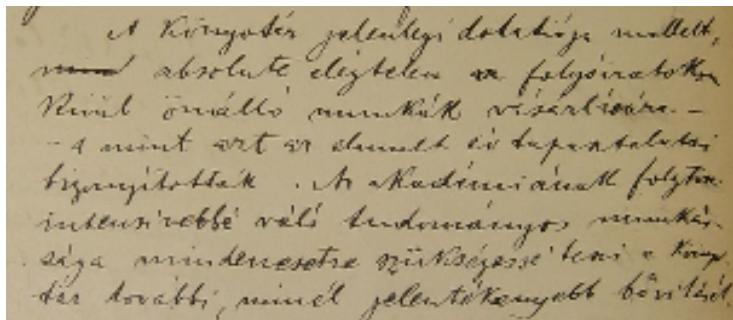
Az állomány folyamatos gyarapítása mellett, kíváncsiak voltak, hogy vajon az eddig beszerzett és leltárban szereplő dokumentumok megvannak-e hiánytalanul. Ennek első lépéseként az 1892/93-as tanév második félévében Czakó Kálmán és Monostori Károly egy állomány-ellenőrzési próbát végezett. A próbaleltárkor bizonyos anyagrészekben hiányokat találtak, de miután nem végeztek teljes állományfelmérést, így a tényleges hiány nagysága nem volt kimutatható (főleg a folyóiratoknál kaptak bizonytalan eredményeket). Jellemző példa azonban, hogy a 2-3 évvel azelőtt

tület kéri a minisztériumtól, hogy az ezért járó munkadíjat emeljék fel.

Tanárestületi ülés jegyzőkönyve 1896.

Az utolsó negyedszázad fejlődése jól nyomon követhető mind a diákok számának növekedésében (1875-ben 33 diák, 1897-ben 333 diák), mind a tanári karnál (1875-ben 12 oktató, míg 1897-ben 29 oktató volt). A század legvégére komoly tudományos élet alakult ki az Állatorvosi Akadémián. Ennek folyományaként a gondos professzorok által addig is folyamatosan fejlesztett könyvtár még inkább az előtérbe került. Fejlesztésének, bővítésének költségét az évi költségvetések tervezésekor is megemlítik, hiszen büdzséje ekkoriban olyan kevésnek mondható, hogy önálló művek vásárlására alig jutott pénz, a folyóiratok beszerzése mellett.

Tanárestületi ülés jegyzőkönyve 1897.²³

Annak ellenére, hogy a legfrissebb kutatási eredmények a folyóiratokban jelentek meg, a korszak alapvető és elfogadott tudományos alapgondolatait tartalmazó könyvek beszerzésére is nagy szükség lett volna. Az Állatorvosi Akadémián folyamatosan emelkedett a kutatások száma, amelyek igényelték a modern és jól fel-

szerelt könyvtárat. Ennek megvalósítása érdekében egy bizottságot hoztak létre, amelynek közvetlen célja a könyvtár használhatóságának növelése volt, tagjai pedig Monostori Károly, Kóssa Gyula és Bugarszky István lettek.

E korszak kezdetének elemi problémái után a könyvtár szervezése kezdett szakmailag jelentős feladattá válni. Egy igazi modern tudományos könyvtár alapjait fektették le a neves oktatók, akik végzettségüket tekintve nem könyvtárosok, de a könyveket fontosnak tartó képzett szakemberekként, legjobb tudásuknak megfelelően vezették a Könyvtárat.

4. Az első nyomtatott katalógus és Magyary-Kossa Gyula működése

Az új évszázad eleje több jelentős eseményt is hozott a kulturális és tudományos életben: az első magyar némafilm vetítését, Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* című regényének első kiadását, Albert Einstein $e=mc^2$ képletének első közlését.

A M. kir. Állatorvosi Főiskola életében 1899-ben új időszak kezdődött Hutýra Ferenc rektorra történt kinevezésével, aki úgy gondolta, hogy a „magyar állatorvosképzés, állatorvostudomány és állategészségügy... hármas feladatkört egységesnek és elválaszthatatlannak”²⁴ kell tekinteni.

„A 20. század elején a polgárosodással és az olcsó tömegkönyvvel merőben új korszakba lépett a könyvnyomtatás. A könyv megszűnt luxuscikk lenni.”²⁵ A könyvtárak száma is folyamatosan gyarapszik, de a dolgozók többsége továbbra sem végez könyvtárosi tanfolyamot, hanem munka közben sajátítja el a szükséges ismereteket. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa az első, 1898-ban tartott tanfolyamot követően, az első világháborúig még hat könyvtárosi ismereteket oktató képzést tartott, elsősorban meghívott hallgatóknak. Önként jelentkezőt csak ritkán fogadtak.

Magyaray-Kossa Gyula (1901-1909)

„Hogy egy könyvtár igazán használható és rendeltetésének megfelelő legyen, annak első feltétele a szakszerű pontossággal egybeállított katalógus.”²⁶ Olvashatjuk Kóssa Gyula 1902-ben megjelent katalógusának előszavában.

1901-ben a könyvtári munkát már korábban is segítő Kóssa Gyulát nevezték ki a könyvtár vezetőjévé. Első nagy vállalkozása a könyvtár nyomtatott katalógusának megjelenése volt. A katalógus elkészítésének alapfeltétele volt, hogy a könyvtári állomány rendezett és hozzáférhető legyen. Az 1800-as évek végén a tanácsüléseken történt többszöri megbeszélés ellenére sem sikerült a megfelelő elrendezést kialakítani, így Kóssa Gyula a katalógizálás megkezdése előtt több hónapot töltött a könyvtár rendezésével. A professzor fáradságot nem kímélve és nagy szakmai odafigyeléssel téve tanúbizonyságot, a kornak megfelelő színvonalon végezte el feladatát.

A könyvtár állománya a katalógus alapján 3586 munka volt ekkor, 6352 kötetben. A feldolgozásnál a különlenyomatok felvételére komoly gondot fordított, így azok teljes számban megtalálhatók a katalógusban, de a külföldi állatorvosi iskolák évkönyvei például nem. A következő években a katalógus naprakészen tartására a főiskola évkönyvében az aktuális gyarapodást közzé tette, aminek segítségével folyamatos képet kaphatunk a könyvtár fejlődéséről is.

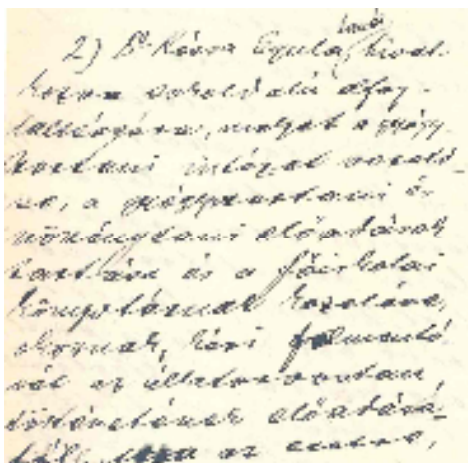
A katalógus megjelenésére és az azt megelőző hatalmas munkára való tekintettel (mindkettő több hónapot vett igénybe), a tanári kar 600 koronát kér a Földművelésügyi minisztertől Kóssa Gyula díjazására.

Az 1901/1902. tanévben a könyvtár költségvetése: 5000 korona volt, és majd 300 kötettel bővült az állomány, melyeknek jelentős részét (85 darabot) ajándékként kapta a könyvtár. Kóssa Gyula a könyvtárvezetés mellett a gyűjtemény fejlesztéséből is kivette részét, hiszen volt, hogy 75 könyvet²⁷ ajándékozott az általa veze-

tett könyvtárnak. Az elkövetkező években is jelentős ajándékok érkeztek, például dr. Hutýra Ferenc, miniszteriumok, a berni állatorvosi főiskola (15 doktori értekezés), Tromay Béla, Zimmermann Ágoston révén.

Következő könyvtár- és tudománytörténet szempontjából kiemelkedő műve, az 1904-ben jelent meg *Magyar állatorvosi könyvészet*. Az első „állatorvosi bibliográfus” nem könyvtáros, hanem orvos, a gyógyszerzeti tanszék első vezetője és ezeken túl, az állatorvoslás történetének előadója volt. Ismerte és munkája során használta Szinnyei József műveit (Szinnyei a XIX. és a XX. század fordulóján összegyűjtötte majd kötetekbe rendezve kiadta a *Magyar írók élete és munkái*-t, amely több, mint harmincezer magyar szerző életrajzát és műveit írta le).

Kóssa Gyula fontos szerepet játszott a főiskola életében, és elődeihez híven sokféle munkát végzett, mint azt egy 1904-es tanácsulési jegyzőkönyvben is olvashatjuk, ahol kéri felmentését az állatorvostan történetének előadása alól, egyéb sokirányú elfoglaltságaira hivatkozva:

A tanártestületi ülés jegyzőkönyvének részlete 1904. október 14-ről

1907 áprilisában a tanártestület ifjúsági könyvtár létrehozását kéri 4000 korona költséggel. Ennek oka, hogy a hallgatók elsősorban néhány tankönyvből és jegyzetkből tanulnak, tudományos

művek felé nem tekintenek. Ennek nagy hátrányát látják abban, hogy a későbbiekben nem tudnak kutatni, nem kelti fel érdeklődésüket új tudományos téma, sőt odáig mennek, hogy megállapítják: még egy háztáji állatorvosnak is nagy szüksége van a korszerű szakkönyvekből szerezhető ismeretekre. A fenti kérés, mutatja, hogy a főiskola könyvtárát a diákok nem használhatták a maihoz hasonlóan, nekik egy külön könyvtár kialakítását tartották megfelelőnek. A hallgatóknak kialakított könyvtár állományába az ifjúsági kör könyvein kívül Kóssa Gyula szeretett volna olyan állatorvosi és egyéb tudományos műveket, elhelyezni, amelyek a diákok ismereteit bővítik.

Az új olvasóterem másik célja volt, hogy a sok szabadidővel rendelkező hallgatókat, az akkor igen kedvelt kávéházaktól és mulatóktól távol tartsa. Ebben látták a későbbi elmélyült tudományos munkára való felkészítés egyik lehetőségét.

Az évek multával a könyvtár dotációja nem nőtt, sőt 1907-ben 4000 koronára csökkent. Ennek ellenére, Kóssa Gyula továbbra is folytatta megkezdett munkáját, a régi állatorvosi könyvek beszerzését: „Különös gond lett fordítva a régi hungarikumok beszerzésére; szintúgy a különlenyomatokra és egyéb füzetes nyomtatványokra is, melyek külön osztályba sorozva kezeltetnek és a számuk, rövid idei gyűjtés után, ma már meghaladta az ezret.”²⁸

„A Rottenbiller utcai főépületben a földszinten a könyvtár két helyisége egyikéből, az ifjúsági olvasóteremből ülésterem lett.”²⁹ A könyvtári helyiség az évek során nem változott, a jelentős gyarapodás ellenére, és külön olvasótermet sem hoztak létre a használhatóságot javítandó. Kóssa Gyula leírása szerint, a helyzet annyira rossz volt, hogy a könyvtár szinte használhatatlanul zsúfolt volt.

Egy évvel az ifjúsági olvasóterem ötlete után, 1908 áprilisában újabb fejlesztésre irányuló kísérletet láthatunk: egy állandó könyvtári szolga kinevezését, altiszti rangban. Most, hogy a könyvtár új helyet kapott az ifjúsági könyvtárral és olvasóteremmel, már nem lett volna elégséges az, ha a rektori hivatal szolgája mellékfoglalkozásként foglalkozik a könyvtárral. A hangsúlyosan kért altiszti

rang nem egy egyszerű kisegítőt jelent, hanem egy alpműveltséggel rendelkező megbízható munkatársat. A könyvtár állománya oly értékes, hogy nem lehet akárcikire rábízni. A státusz létrehozása nem ment túl egyszerűen, így elmondhatjuk, hogy az elkövetkező évek minden igyekezete ellenére Magyary-Kóssa Gyula könyvtárvezetősége alatt a kérdést nem sikerült megoldani.

1909. december 10-én, Dr. Magyary-Kóssa Gyula lemond a könyvtár vezetéséről, egyéb elfoglaltságaira hivatkozva és a rektor kérésére sem változtatja meg döntését.

5. Ténylegesen megnyílik a könyvtár a hallgatók előtt? (1909–1921)

A világ meghódítása a nagy földrajzi felfedezések után évszázadokkal újraértelmeződik, a technika fejlődésének köszönhetően. Ekkoriban elérték az Északi, majd a Déli Sarkot és repülőgéppel átrepülték a La Manche csatornát.

A monarchiában választások, népszámlálás és viszonylagos nyugalom jellemzi a dualizmus késői időszakát. 1908-ban indult a XX. század elejének kiemelkedő irodalmi folyóirata, a Nyugat, a Richter Gyógyszergyár pedig forgalomba hozta nálunk a Kalmopyrint.

Országunkban az analfabéták aránya a kiegyezéstől folyamatosan csökkent, és 1910 körül már csak minden harmadik, tíz évvel később pedig minden 6-7. ember nem rendelkezett ezzel az alapvető képességgel.

Kolozsvár (1901) után 1913-ban a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen lehetett felsőfokú könyvtáros képzettséget szerezni.

A békeidőt a Szerbiában Ferenc Ferdinánd osztrák-magyar trónörökös ellen elkövetett merénylet zárta le 1914 júniusában. Ezt követően kitört az első világháború, amely a következő négy-öt évre meghatározta országunk, illetve a világ helyzetét.

Zimmermann Ágoston 1909–1917

1909-ben Dr. Zimmermann Ágoston vette át a könyvtár vezetését, amely az Oetl-féle gyár igazgatósági épületébe költözött.

A könyvtár az új helyen jelentősen bővült, ugyanis létrehoztak egy olvasótermet a tanárok-nak, hat olvasóhellyel, ahol elhelyezték a folyó-iratok utolsó évfolyamait és az irattárat. Ezen kívül egy másik, nagyobb olvasóterem is kialakításra került a diákok számára, 36 olvasóhellyel és egy kézikönyvtárral, amely főként a főiskolán használt tankönyveket tartalmazta, és csak helyben lehetett őket használni. Ezeken felül létrejött egy könyvraktár (amely jól szel-lyőztethető és tágas) volt. A fentiekén kívül a könyvtárhoz tarozott még egy nagyobb előcsarnok, amely várótermeként és ruhatárként is funkcionált.

Az új épület kedvező beosztása lehetővé tette, hogy ha a kiala- kított hely kicsinek bizonyult volna, akkor még más helyiségek is a könyvtár rendelkezésére álljanak bővítés céljára. A könyvtár és a diákok kapcsolatának évtizedek, ha nem egy egész évszázad óta tartó kálváriáját zárta le az új olvasóterem megnyitása.

1910. szeptember 13-án, a tanévnyitó ünnepélyen Dr. Hutýra Ferenc beszédében kitért a könyvtár kedvező változásaira, és rosz- szallását fejezte ki a hallgatók viselkedését látva: „A mult tanév közepétől kezdve a hallgatóság is használhatja a közel 12,000 kö- tetet tartalmazó könyvtárt, a mi annál jelentősebb dolog, mert főis- kolánk távol van a főváros könyvtáraitól és ezért ezeket hallgatóink alig kereshetik fel. Azt hittük, hogy főiskolánk hallga- tósága nagy örömmel fogja fogadni az új berendezést és kiadó módon használja fel majd a kedvező alkalmat, hogy a könyvtárban levő orvosi és természettudományi munkák olvasgatásával a rövid- re fogott tankönyvek és jegyzetek által megszabott körön túl is bővítse és mélyítse ismereteit. Ebben a várakozásunkban, leg- alábbis eddig, sajnosan csalódtunk. A hallgatók közül csak arány- lag nagyon kevesen látogatták az olvasótermet, míg a nagy

többség alig vett a reá nézve annyira hasznos intézményről tudomást.”³⁰

A könyvtár tehát a megnyitását követően nem vonzotta az oktatók által elvárt hallgatói tömegeket, azonban ennek ellenére bíztak benne, hogy ez meg fog változni, ami meg is történt

A következő évek növekvő könyvtári látogatottságot hoztak (1910-ben 2133, 1911-ben 2306, 1912-ben 3110 majd 1913-ban 2983). A használatot bemutató adatokból kiderül, hogy a diákok mely témákban kerestek irodalmakat a könyvtárban és az első három tanév átlagát nézve egyértelműen az anatómiai művek voltak a legkelendőbbek.

A használat mértéke is folyamatosan nőtt, hiszen míg az első évben összesen csupán 2585 a kiadott munkák száma, ez 1912-re 3413-ra nőtt (1913 – 3106).

Zimmermann Ágoston minden kedden délután könyvtári órát tartott. Az ifjúsági olvasóterem minden hétköznap nyitva volt, délután 4 és 7 óra között. Ez alatt, szükség volt egy felügyelőre is, aki az előcsarnok emelvényén ülve ügyelt a rendre, a könyvtári állomány épségére és segített a könyvtár körüli feladatok ellátásában. 1910-ben ezt a munkát a főiskola gondnoka, Rúth László látta el.

A tanácsülési jegyzőkönyvek érdekes firtora, hogy 1912. február 9-én és 1913. március 14-én szó szerint ugyanazt írták bele a könyvtárról. Ennek lényege, hogy a következő évben a könyvtár gyarapodása folytatódott és így egyre több munkát adott a könyvtárért felelős tanárnak, akinek illetményét 600 koronáról legalább 1200 koronára kívánták emelni.

1914-ban kitört az első világháború, így több hallgató és állatorvos is a frontra került, de a főiskola (és így a könyvtár) működése nem szakadt meg.

A tanítás folyamatos volt annak ellenére, hogy a diákok száma hirtelen és drasztikusan tovább csökkent, 1913-ban még 223 hallgató volt az I. évfolyamon, míg 1918-ra ez 71-re csökkent. A bevonult diákok különböző kedvezményeket kaptak, hogy folytathassák tanulmányaikat ez idő alatt is.

Ádám Mihály könyvtári altisztet még a háború elején katonai szolgálatra rendelték és bár a tanári kar minden évben kérte fel-

mentését, 1915–1917 között erre nem került sor. Ennek okán az ifjúsági olvasóterem, felügyelő hiányában ezekben az években zárva tartott.

Zimmermann Ágoston 1917-ben új könyvtári szabályzatot állított össze. A regula tartalmazta az olvasótermek nyitva tartási rendjét, hogy a hallgatók leckekönyvvel kötelesek magukat igazolni a könyvtár használatához, hogy a könyvek helyben olvasásra történő kiadásához is átvételi elismervényt kellett aláírniuk, a raktárba pedig csak a könyvtári személyzet és az oktatók mehettek be. A szabályzat 6. pontja leírta az elvárt viselkedési szabályokat:

„6. Az olvasóteremben mindenki csendesen tartozik viselkedni, dohányzás, beszélgetés, járáskelés, az olvasók zavarása, úgyszintén ténta használata is tilos.”³¹

1917/18-as tanév első félévének elején Zimmermann Ágoston bejelentette a főiskola tanári karának tanácsülésén, hogy szerteágazó elfoglaltságai következményeként nem vállalhatja már el a könyvtár vezetését.

A tanári kar tagjai köszönetüket fejezték ki a könyvtár vezetőjeként az évek alatt elvégzett munkákért, legfőképpen pedig a háborús években mutatott kitartásáért.

Guoth György Endre 1917–1921

Mikor Guoth Gy. Endre átveszi a könyvtár vezetését, még tart az I. világháború. Működésének öt esztendeje bővelkedik a nagy horderejű történelmi eseményekben, az elkövetkezőkben azonban azon nehézségekről lesz szó, amelyek a főiskolát sújtották.

A könyvtárvezető-váltáskor a könyvtár működésének felügyeletére egy könyvtári bizottságot is létrehoztak. Tagjai a főiskola tanárai közül kerültek ki. Első alkalommal a volt könyvtárvezetőt, Zimmermann Ágostont, Marek Józsefet illetve Roher Lászlót kérték fel. A könyvtári bizottság feladata az volt, hogy a könyvtárvezetővel együttműködve segítse a könyvtárban elvégzendő

feladatok meghatározását és a mind jobb szolgáltatás megvalósításához szükséges lépéseket.

Az ifjúsági olvasóterem, még ekkor (1917-ben) is zárva tartott, mert Agócs József könyvtári altisztet továbbra sem mentették fel a katonai szolgálat alól.

A háború befejeztével összegezték a háborús évek okozta elmaradásokat a könyvtár beszerzései terén is. Ennek eredménye, hogy a külföldi folyóiratok rendelése jelentősen visszaesett és az idegen nyelvű szakkönyvek beszerzése is akadozott.

A tanári kar 1921-ben a minisztériumhoz fordult segítségért és az elmaradt folyóiratok, illetve könyvek beszerzésére ötvenezer koronát kértek, amit nem kaptak meg.

További problémák is felmerültek, nevezetesen az, hogy a hallgatók tanulását nagyon nehezíti, hogy fontos tankönyvekhez nem jutnak hozzá. A probléma megoldását a tanári kar abban látta, hogy minisztériumtól igényelnek pénzt a hallgatók számára kölcsönadandó könyvek vásárlására.

1918-ban a könyvtár és a főiskola addig sem túl kedvező helyzete tovább romlott, amit mi sem szemléltet jobban, minthogy még az évkönyv kiadása is szünetelt (1921-ig). Végül a megjelenő évkönyv rövid összefoglalót közölt az elmúlt évek eseményeiről, azonban a könyvtár ebből teljesen kimaradt.

1921. december 9-én Guoth Gy. Endre lemondott a könyvtár vezetéséről és Kotlán Sándor megbízott előadót ajánlotta maga helyett.

6. Kotlán Sándor vezetése alatt

Negyed évszázad eseményeit nehéz lenne összefoglalni, így csak néhány apróság megemlítésére szorítkozom.

A háború végével és a békekötések aláírásával Európa térképét jelentősen átrajzolták. A trianoni „békeszerződés” könyvtárainknak is súlyos veszteséget jelentett. Más ország tulajdona lett a pozsonyi, kassai, kolozsvári, nagyvárad, marosvásárhelyi, szabadkai és sok száz más könyvtár; szám szerint az 1348 tudományos és közművelődési könyvtárból 605 (44,8%) maradt a megcsonkított Magyarország területén.³²

Az ország területének csökkenése minden területen éreztette hatását és a következő években szinte teljes átalakuláson ment át a magyar ipar. Az emberek egy része borzalmas körülmények között tengette életét, a fejlődés azonban megindult az évtized elején és folyamatos volt.

Az 1929. október 4-én bekövetkezett „fekete csütörtök” (a new york-i tőzsde összeomlása) és a gazdasági világválság jelentősen visszavetette az addigra kissé magához tért ország fejlődését. Az ezt követő évtized és főleg 1933 után ismét rendeződött kissé a gazdasági helyzet, azonban nem sokkal később, 1939-ben a II. világháború.

Az 1930-as évek végére kiépült a népkönyvtári rendszer és az alapszintű oktatás is sokat fejlődött. 1940-től törvénybe iktatták a tankötelezettséget (6 éves kortól 9 éven keresztül).

Kotlán Sándor (1921–1947)

A 1921 végén vette át a könyvtár vezetését Kotlán Sándor. A következő években a minisztérium többször is elutasította a könyvtár támogatására irányuló kéréseket, általában fedezet hiányában, de a fejlesztés gondolatát pártolták és kérték a tanári kart, hogy az összeget a főiskola költségvetésébe állítsák be.

Ezen felbuzdulva az 1922/23. tanévre szóló költségvetésben a könyvtár számára az elmaradások pótlására ötszázezer koronát, új könyvek és folyóiratok beszerzésére pedig kétszázezer koronát szerettek volna elkülöníteni. Ezen összegek lehetővé tették volna a háború és a rossz anyagi körülmények miatt elmaradt beszerzések pótlását is. A főiskola többi intézetének dotációját és a továbbra sem kedvező anyagi helyzetet figyelembe véve azonban a tanári kar felkérte a könyvtárost, hogy a fent említett összegek helyett, csak az elengedhetetlenül fontos dolgok kerüljenek fel a beszerzési listára, és csak annak összegét tudták beállítani a költségvetésbe.

„A tudományegyetemek, a közgazdasági fakultás, a műegyetem, az állatorvosi, a bányászati és erdészeti főiskolák tanáraiból alakult Felsőoktatási Egyesület”³³ 1923-ban százezer korona segílyt nyújtott a főiskolának. A pénz legmegfelelőbb felhasználásáról egy tanácsülésen egyeztetett a tanári kar, ahol felszólalt Zimmermann Ágoston és Marek József, aminek eredményeként az összeget az Állatorvosi Főiskola könyvtára kapta, hogy a múltbéli események hatására keletkezett hiányokat legalább részben pótolhassa.

A főiskola tanévnnyitó beszédében ekkoriban visszatérő elem a főiskola rossz anyagi helyzete és ezzel kapcsolatban a könyvtár sanyarú sorsa: „... a több mint 20.000 kötetből álló nagy értékű szakkönyvtár pedig ideiglenes és alkalmatlan helyiségben egy tanár irányítása mellett egyetlen napibéres altiszt gondozására van bízva.”³⁴

A könyvtárszakmai szempontokat megvizsgálva, azt láthatjuk, hogy a háború utáni évek egyre tudatosabb beszerzései mellett egyéb könyvtárosi munkák is folytatódnak. A könyvtár átkatalogizálása is folyamatban volt, azonban a munka lassan haladt, mert az elvégzésére felkért személy havonta összesen tíz napot tudott erre fordítani, sokféle egyéb elfoglaltsága mellett.

A háború után felmerült probléma, hogy a hallgatósága számára nem hozzáférhetőek a tanuláshoz szükséges tankönyvek, továbbra sem oldódott meg. Zimmermann Ágoston ezt a kérdést is megvizsgálta és azt találta, hogy a tankönyvek újrakiadására nincs túl sok remény. Megoldásként a könyvtár számára javasolta a szükséges tankönyvek nagyobb számban való beszerzését és a hallgatók felé való közvetítését. A tanári kar örült a javaslatnak, de anyagi gondok miatt erre ismét nem került sor.

A könyvtár fejlődése, gyarapodása a sok nehézség ellenére is folyamatosnak mondható. Az 1920-as évek elején, már működő cserekapcsolatokat ápolt több külföldi intézménnyel és így jutott hozzá néhány francia és svájci folyóirathoz, a nálunk megjelenő *Állatorvosi Lapok*ért cserébe.

Ezen kívül a külföldre került állatorvosok is szívükön viselték az alma mater sorsát, így 1923-ban Zechmeister László írt a főiskolának, hogy a *Comptes rendus de Laboratoire Carlsberg* című folyóiratot díjmentesen meg fogják küldeni. Az igazán megfizethetetlen angol és amerikai folyóiratok beszerzését komoly gondok nehezítették, mert többnyire USA dollárban kellett értük fizetni, aminek az árfolyama folyamatosan változott. 1924 első negyedévének végére például az első negyedéves folyóiratszámra máris 19 millió koronát tett ki. Ez a tanári kar egészét komoly aggodalommal töltötte el, ugyanis a folyóiratok hiányára úgy tekintettek, mint gátra a külföldi tudományos eredmények megismerésében. A főiskolán folyó kutatásokhoz elengedhetetlennek tartották a friss irodalmat, így segélyért fordultak mindenhová, hogy elkerüljék a közelgő válságot.

A következő években a könyvtár folyóiratállománya még kielégítő maradt, mint azt az alábbi táblázat szemlélteti:

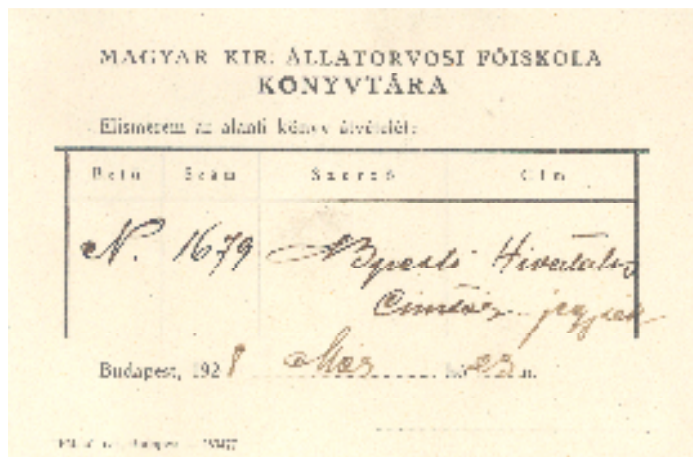
Tanév	Magyar folyóiratok	Külföldi folyóiratok	összesen
1923/24	12	39 német, 21 francia stb.	72
1924/25	10	26 német, 19 francia stb.	62
1925/26	18	29 német, 25 francia stb	72

A monarchia felbomlásával nem múlt el egyik percről a másikra a német irodalom központi szerepe mint azt a folyóiratok nyelvi megoszlása is jól mutatja. A ma erősen érezhető angol túlsúly ekkor még nem tapasztalható.

Az olvasóterem hallgatók általi használatát gátló tényezőre hívta fel a figyelmet Marek József az egyik tanácsülésen. Ő a legfőbb gondnak azt tartotta, hogy nem megfelelő a nyitva tartás, így a felsőbb évesek nem tudják használni a könyvtárat. Kérte, hogy az órarendek figyelembevételével módosítsák a nyitvatartási időt.

A hosszú évtizedek óta minden diáktól szedett könyvtári és laboratóriumi díjaknak a könyvtárra eső része jelentős részét képezte a könyvtárra szánt összegeknek. A másik jelentős, nem központi-lag kapott bevétel az adományokból származott, számtalan mezőgazdasági, gyógyszerészeti és egyéb cég, egyesület támogatta a könyvtárat ezekben az években is.

A könyvtári bizottság munkája bár nem túl látványos, folyamatosnak mondható. 1927-ben javaslatot nyújtottak be, hogy az addig elvégzett átkatalogizáló munkát cédulakatalógus készítésével egészítsék ki. Az 1901-ben megjelent nyomtatott katalógus (amelyet a későbbiekben kiegészítések is követtek) felújított és naprakész változatának kiadását tervezték. A fenti tervek megvalósításhoz szükséges pénz előteremtésére a minisztériumtól kapott hitel látszott az egyetlen lehetséges megoldásnak, de ezt ismét nem kapták meg. Még ugyanazon év végén egy könyvtárkezelő tiszt felvételével kiegészítve újra benyújtották a javaslatot.

Kölcsönzőjegy 1928-ból³⁵

A kialakult cserekapcsolatok és adományok a folyóirat-állomány gyarapodásának jelentős (néhánykor majd 50%-os) részét adták:

Tanév	Rendelés	Adomány v. csere
1926/27	37	49
1928/29	58	43
1929/30	69	46
1930/31	67	48
1931/32	56	36
1932/33	64	39
1933/34	50	30

Az 1930-as évekre az olvasóterem olyannyira kicsinek bizonyult, és a berendezése annyira nem volt kielégítő, hogy négy új könyvtári szekrényt vásároltak a földművelésügyi miniszter támogatásával, és a könyvtárat a földszintre helyezték át.

„A könyvtár állományának hovatovább igen jelentős meggyarapodása egyben a könyvtári teendőknek nagymérvű bővülését is maga utánolta, amiért is elkerülhetlenné vált állandó könyvtári szakszolgálatot teljesítő erőknél beállítás. Az 1930/31. tanévtől

kezdve a könyvtárban könyvtárosi teendőket lát el Farkas Károly középisk. tanárjelölt, továbbá egy női tisztviselő.”³⁶

Az addig főképp a külföldi beszerzéseket hátráltató rossz anyagi körülmények tovább hanyatlanak a gazdasági világválsággal. Az 1930-as évek elején volt olyan tanév, hogy a könyvtár önálló munkát nem is vásárolt, mivel a költségvetése a folyóiratok finanszírozására sem volt elegendő.

A Magyar királyi Állatorvosi Főiskola 1934-ben az újonnan alakuló Magyar királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyik kara lett (mezőgazdasági és állatorvosi kar, állatorvosi osztály – 1934. évi X. törvénycikk).

A könyvtár helyzete sokat változott az új szervezeti struktúrával. Kedvező volt, hogy a könyvtár ismét a központi épületben kapott helyet, azonban bizonyos egyetemen belüli központosítási törekvések érinteni látszottak a kari könyvtárakat és az állatorvosi kar könyvtárának függetlenségét is. Ennek megelőzésére az állatorvosi osztály előzetes lépéseket tett és biztosítékot szerzett, részben Zimmermann Ágoston felszólalásának köszönhetően, aki a könyvtárak minél jobb használhatóságának megőrzése érdekében szólalt fel. Elképzelése szerint nem lenne szerencsés a kari könyvtárak központi könyvtárba költöztetése.

1939-ben Európában is megkezdődött a II. világháború. A könyvtár helyzete ezután jelentősen romlott, ugyanis a nyugaton kiadott szakirodalom beszerzése a háború alatt szinte lehetetlennek bizonyult, így az egyetemen folyó kutatások információellátása akadozott.

A 1942/43-ban a könyvtár állománya közel harmincötezer kötet volt. Budapest ostroma előtt ennek egy részét ládába csomagolva biztonsága helyezték, de valamennyi ott maradt a polcokon. Az ostrom (1944. november--1945. február) végére a későbbi adatok szerint a könyvtár állományának mintegy $\frac{2}{3}$ -a maradt meg.

Nem sokkal ezután az orosz főparancsnokság költözött be először csak a dékáni hivatal helyiségeibe, majd az egész épületet birtokba vették, így ki kellett üríteni a könyvtárat, a hallgatói olvasótermet és az Állatorvos-történeti Múzeum helyiségét is.

A fizikailag ekkor még a könyvtárban lévő állományt a parazitológiai intézetbe hordták át, gyors munkával. Itt halmokba rakva és rendezetlenül helyezték el, így a pótolhatatlannak ítélt állomány használatára a hallgatóknak nemigen volt lehetőségük.

A múzeum állománya ugyanekkor szinte teljesen szétszóródott és a végleges elkallódás fenyegette. Az iratanyagok is hasonló helyzetben voltak.

1945 közepére létrejött a Magyar Agrártudományi Egyetem és ennek lett egy kara az állatorvostudományi. Ez az újabb szervezeti változás kezdetben közvetlenül nem hozott változást a könyvtárban, már csak azért sem, mert a könyvtár gyakorlatilag nem üzemelt annak ellenére, hogy az oktatást félévkihagyás nélkül tudták újraindítani.

1945-ben kérték a főépület visszaadását, a dékáni hivatalnak és a könyvtárnak, de erre csak 1946 közepén került sor. Az átadás-átvételtől jegyzőkönyv is készült, amely a következőket is tartalmazza:

„Földszinti helyiségekben:

Könyvtár: 1 db. könyvszekrény, 1 db. ruhafogas, 4 db könyvszekrény, 1db. asztal törött állapotban, 1 db. könyvszekrény, 1 db könyvszekrény.

Olvasó: 1 db. nagy könyvszekrény, 3 db. könyvszekrény /rossz állapotban/.

Múzeum: 4 db. éjjeliszekrény.”³⁷

A birtokbavételt követően kiderült, hogy az épület sem külsőleg, sem belsőleg nincs olyan állapotban, hogy az azonnali beköltözés lehetővé váljon. A felújítás megindításához szükséges anyagiakat engedélyezendő, a rektorhoz intéztek levelet, amelyben hangsúlyozták, hogy a mielőbbi visszaköltözés szükséges az egyetemen folyó kutatások friss információval való ellátásához és a könyvtár elkallódásának megelőzéséhez.

A könyvtár szakkatalógusa a háború alatt megsemmisült, így számos komoly feladatot ismét el kellett végezni.

7. Újjáépítés és újjászervezés (1947–1979)

A II. világháborút követő újjáépítés néhány éve után elkezdődött a hidegháború. A világ mégis ment tovább és az emberek éltek, dolgoztak, szórakoztak.

Megjelent George Orwell negatív utópiája, az *1984*, amely megismertette a világot a Nagytestvérrel, a béke minisztériummal, amely a háborúkért felelős és sok máig emlegetett fogalommal. 1950-ben került megrendezésre az első Forma-1-es világbajnokság, 1953-ban pedig fémből létrehozták a DNS modelljét, amelyről később bebizonyosodott, hogy helyes. Kiadták J. R. R. Tolkien *Gyűrűk ura* című művét, amelyet máig sok nyelvre lefordítottak.

1947-ben készült Radványi Géza máig sokak által ismert alkotása, a *Valahol Európában*, Budapesten megnyílt a Dagály fürdő és országszerte megkezdődtek az államosítások. Az 1950-es években hatalmas építkezések folytak, ekkor épült a Ferihegyi repülőtér és a Népstadion is.

A könyvtárak száma a tudatos fejlesztésnek köszönhetően néhány esztendő alatt nagyon megnőtt. 1951-ben pedig megjelentették az első címleírási szabályokat, amelyeket később több más szabvány követett az egységesítésre törekedve. A könyvtárak munkáját a szakmai szervezetek irányították és az országos tudományterületi hálózatokba szerveztek.

Farkas Károly 1947–1959

1947-ben a könyvtár vezetését Farkas Károly vette át. Az új politikai rendszer elvárta a tervek kidolgozását és 1947 elején a dékán el is készített egy tízéves tervezetet. A tervben részt kapott a könyvtár fejlesztésének szükségessége és az elmúlt években elszennvedett károk enyhítése is. A háború éveitől, a nyugati országokban megjelent szakkönyvek beszerzése szinte lehetetlen volt, ezek pótlását mégis elengedhetetlennek tartották.

A külföldi folyóiratok és könyvek beszerzése ismét gyökeresen megváltozott, ugyanis „a külföldi sajtótermékek behozatalának engedélyezése 1948-tól a Magyar Tudományos Tanácshoz tartozott. Az igénylést a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnak kellett benyújtani, amely az Országos Könyvtári Központon keresztül eljuttatta az illetékes minisztériumhoz, majd a minisztérium elbíráltta és visszaküldte a Kultúrához.”³⁸ A Kultúra ezután megrendelte az engedélyezett anyagokat és a könyvtárak idővel megkapták azokat. Kotlán Sándor, mint volt könyvtárvezető, ekkor aggodalmát fejezte ki, hogy a könyvtár külföldi beszerzései nem fognak megfelelően alakulni. Ez az aggodalom nem volt alaptalan, hiszen a következő évtizedek egyik jelentős problémája lett a külföldi rendelések egyenetlen és nagyon lassú beérkezése.

1949-ben a volt központi épület teljes földszintjét elfoglalta a könyvtár, amely nyolc különálló helyiségre oszlott. Az olvasóterem kb. 60 személy befogadására volt alkalmas és 9-től délután 6-ig tartott nyitva. A nyitvatartási idő alatt, főleg a jobban látogatott időszakokban az olvasóterem egy dolgozó munkáját követelte meg, két fő ok miatt: az első az állományvédelem, a második pedig az olvasók kiszolgálása.

Az elmúlt évek fejlesztései is közrejátszanak abban, hogy a könyvtár anyagai ekkor 35 különböző méretű szekrényben voltak elhelyezve, amelyek kb. 95 százalékban voltak kihasználva. Az olvasótermi munkán kívül a könyvtárosok a tanszéki könyvtárakkal is foglalkoztak és segítséget nyújtottak a doktorálni kívánóknak a szükséges irodalom felkutatásában is.

Az eddig épített cédulakatalógus szabályait már régóta ismerték és használták a könyvtárban, és ezeket kiegészítették esetenként a helyi igények minél jobb kielégítése céljából. Az elpusztult szakkatalógus pótlására azonban nem láttak reményt az akkori létszámmal, amely mindössze két fő volt.

Az 1950-es évek elején a leltárt lezárták és utána 1-től kezdték el az új leltárt, a régi anyagok leltári számozása is megmaradt, így két azonos raktári számsor jött létre, ami még ma is gondot okoz.

A könyvtárnak ekkor volt egy, még a háború előttről maradt adóssága: a közel ezer külföldi és majd 800 magyar állatorvosdoktori értekezés feldolgozása. Erre a tervek már a II. világháború előtt megvoltak, de az ötvenes évekre elvesztek, így teljesen újra kellett kezdeni a munkát.

1951-ben felmerült, hogy bár az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) szerinti tartalmi feldolgozást ötletét kitűnőnek tartották a karon, azonban a könyvtárosok számának csekély volta miatt ezt nem lehetett azonnal bevezetni. A tartalmi feldolgozás megindulásakor a betűrendes katalógusba való elhelyezésen túlmenően az ETO segítségével kívánták kereshetőbbé és könnyebben használhatóvá tenni az állományt. Az ETO-val kapcsolatban azonban már a kezdetekkor felmerült néhány probléma, ugyanis az állatorvosi támk leírása még viszonyítások használatával is sokszor nehézkes volt.

A gyűjtőkör pontos behatárolása sem sokat segített ezen: "Könyvtárunk főgyűjtőköre elsősorban az állatorvostudomány minden ága, továbbá az összehasonlító orvostudomány... Gyűjtőkörünk keretébe tartoznak másodsorban a vonatkozó egyéb természettudományok, még pedig nagyon komoly mértékben a kémia és biológia, majd pedig bizonyos mértékig az agrártudomány..."³⁹

A könyvtár folyamatosan fejlődött, amit a könyvtári alkalmazottak létszámának növekedése nem követett. Farkas Károly kérte is új munkatárs felvételét, akivel szemben komoly igényeket támasztott: műveltsége legyen több mint amit általános műveltségnek mondanak és beszéljen valamilyen idegen nyelvet.

Tulajdonképpen több személyt is szeretett volna felvenni, egy könyvtári tisztviselőt, egy új altisztet és egy gépírónt.

1951-ben az agráregyetem könyvtárainak közös ügyintézése érdekében létrehozták a központi könyvtári igazgatást, amelynek vezetője Magyar Beck Vladimir lett.

A könyvtár elhelyezése nem változott, összesen nyolc helyiségből állt, sok ablakkal. Az olvasóterem továbbra is 60 férőhelyes volt (11x6 m), ezen kívül volt egy tanári olvasó, két raktár, egy iroda és még néhány kisebb helyiség. Ezt 1954-ben, a 700 főnyi hallgatóság jobb kiszolgálása érdekében, még 40 m² -rel kívánták megnagyobbítani, és új bútorokkal akarták berendezni. Hogy erre a bővítésre, felújításra sor került-e, az nem derül ki egyértelműen a korabeli feljegyzésekből.

A nyitva tartás 8-21 óra között volt, és átlagosan naponta 70-80 olvasó fordult meg a könyvtárban. A kölcsönzés folyamatos volt és saját költségre folyóiratot (cikket) le is lehetett gépeltetni, később másoltatni, illetve időközönként filmet készítettek és azt küldték el másolatként. Könyvtárközi kérések is folyamatosan érkeztek, ám ezek némelyikét a könyvtár el kellett, hogy utasítsa. Ilyen volt például egy külsős olvasó kérése, aki egy bécsi disszertációba szeretett volna betekinteni.

Bár 1952-ben a kar kivált az Agráregyetemből és önállóan, Állatorvosi Főiskolaként működött tovább, a könyvtár továbbra is tartotta a kapcsolatot a többi kar könyvtáraival, és Farkas Károly részt is vett az agráregyetem könyvtárvezetőinek értekezletein, együttműködött velük szakmódszertani kérdésekben. E szakmai megbeszélések témái híven tükrözik a korszak egyre fejlődő, olvasószolgálati szempontú könyvtári törekvéseit.

Egy 1953-as értekezleten a következő témákat vitatták meg: a tanszékeken található állományrészek kölcsönözhetősége; a folyóiratok kölcsönzése kutatóknak; meddig terjed a könyvtárak feladata a hallgatók kiszolgálásában: a tankönyvvel való ellátás feladatuk-e; az olvasószolgálat és a kölcsönző szolgálat összefonódása; mikorra kelljen visszahozni az éjszakára kiadott könyveket (az akkori szabály szerint 10 óráig, de nem kellene-e ezt 12-13 órára kitolni). Ezeken kívül felmerült még, hogy vajon a könyvtá-

ros meddig segítse az érdeklődőt, és arra jutottak, hogy főleg a hallgatónál mindenképpen lényeges lenne a katalógus használatát megtanítani és megszokottá tenni.

„Az olvasóterem, különösen a délutáni órákban nagyon látogatott, s még a késő esti órákban is szép számmal látogatják a hallgatók.”⁴⁰

A könyvtár működését az oktatók is szem előtt tartották, és Mócsy János levelet is írt a folyóiratok beszerzése ügyében:

„Erdei Ferenc úrnak, akadémikus, földművelésügyi miniszter, Budapest.

Kedves Barátom!

Főiskolánk jövő évi költségvetésében jelentékenyen csökkenték könyvtárunk deviza-forint ellátmányát, úgy hogy a külföldi folyóiratoknak kb. 1/3 részét törölnünk kell. Nem szükséges fejtegetni, hogy ez mennyire súlyosan érinti nemcsak a kutatómunkát és a tudománnyal való együtt haladást, s hogy ez mennyire hátrányos hazánk állategészségügyének színvonalas ellátása szempontjából is. Éppen ezért tisztelettel kérlek, hogy intézkedjél abban az irányban, hogy a Főiskola kapja meg a jövőben is az eddigi devizakeretet a folyóirat beszerzésre. A könyvek beszerzésében a csökkentést jobban elbírnánk. Tájékoztatásul megemlítem, hogy a Mezőgazdasági Könyvtár devizakeretét 80.000 Ft-ról 108.000 Ft-ra emelték, s jelentékenyen emelték az orvoskari és a műegyetemi könyvtár devizakeretét is. Csak a mienket csökkentették. Egyébként Manninger Rezsővel együtt a külföldön megjelent munkáinkal és azok fordításával több devizát írnak a Magyar Nemzeti Banknál jóvá, mint amennyiről a jelen esetben szó van. Tisztelő híved.”⁴¹

Marek Lóránd 1959–1969

1959-ben Marek Lóránd vette át a könyvtár vezetését. Az 1959/60. tanévről megjelent évkönyvben a következő, ma küldetésnyilatkozatnak is beillő leírás szerepel:

„Egyetemi jelleggel bíró tudományos könyvtár, melynek gyűjtőköre az állatorvostudomány irodalmán kívül a Főiskolán folyó tudományos-, kutató-, oktató- és nevelő munkához szükséges egyéb irodalomra is kiterjed; segítségére van a hallgatóságnak megfelelő szakkönyvekkel, és biztosítja számukra a szükséges politikai és ideológiai irodalmat. ... Kapcsolatot tart fenn a külföld valamennyi testvérintézményével kiadványcsere és könyvtárközi kölcsönzés formájában.”⁴²

Az olvasótermet a hallgatókon kívül (akiknek egy év alatt mintegy 4000 kötetet ki is kölcsönöztek), oktatók és külsős érdeklődők is látogatták.

1961-ben a könyvtárat az Országos Mezőgazdasági Könyvtár munkatársai vizsgálták meg. A szakmai szempontú vizsgálat legfontosabb tanulsága az volt, hogy az elmúlt évek alatt elmaradt feladatokat mielőbb pótolni kellene. Az egyik ilyen volt, hogy a könyvtár állományának egy része még mindig feldolgozatlan volt. Egy másik, a katalóguscédulák sokszorosításának évek óta tartó elmaradása, ami szinte használhatatlanná tette a meglévő katalógust is. A régi leltárok alapján lehetett volna legalább keresni, azonban azok annyira megbízhatatlanok voltak, hogy szintén nem jók semmire. Az előbb említetteken kívül problémásnak találták a beérkező folyóiratok feldolgozottságát, és, hogy a könyvtárosok nem végeznek semmilyen bibliográfiai-dokumentációs munkát sem.

A fenti néhány gondolat csak rövid válogatás a talált hibákból, amelyek megoldáshoz a könyvtári dolgozók létszámának emelését tartották elsődlegesnek.

1962-ben az addig főiskolaként működő intézmény az Állatorvostudományi Egyetem nevet és rangot kapta.

Ekkor már készültek a tervek az egyetem új épületeihez. Több elképzelés is felmerült, ilyen volt például egy nyolcemeletes épület is, ahol azonban a könyvtár, az aula, a konyha és az istálló kerültek volna egymás közelébe, amit nem tartottak szerencsésnek. A könyvtár költöztetése a következő években is téma maradt, például egy új főépületbe, mely „a Bethlen tér sarkán, a jelenlegi teniszpálya helyén kerülhetne megépítésre.”⁴³

1. kép. Olvasók a könyvtárban

A könyvtár az évtized végén már rendszeresen tartott ismertetéseket a hallgatók számára a könyvtár használatára vonatkozó ismeretekből és az irodalomkutatás alapjairól.

Farkas Károly majd harmincévnyi könyvtári munka után, 1969. június 15-én nyugdíjba vonult.

Kurdi József **1969–1979**

1969. június 16-án Kurdi Józsefet könyvtárvezetővé nevezték ki. Ez az időszak a modern könyvtári szolgáltatások indulásán túl, főképp azért jelentős, mert a könyvtár az egyetem életének minden területén jelen volt. Nem csupán egy könyvtár volt ahová be lehetett menni, ha könyvet akart az ember, hanem több volt.

Az elkövetkező években bár könyvtárszakmai szempontból nem történt nagy fejlődés, az egyetem munkájában nagyon tevé-

keny és jelentős szerep jutott a könyvtárnak. Az elmúlt évek jelentős gyarapodásának eredményeként például a könyvtár állománya annyival nőtt, hogy a meglévő raktárhelyiség már kicsinek bizonyult. Ennek megoldásaként, a meglévő raktár átalakítása látszott a legjobban kivitelezhetőnek. Az átalakítás egy kétszintes vasállvány szerkezet felépítését foglalta magába, amely 1800 fm-nyi anyagnak biztosított elhelyezést.

Az elkövetkező években folyamatos és tervszerű selejtezések is voltak, hogy a könyvtár csak a gyűjtőköréből fakadóan kötelezően megőrzendő anyagot tartsa meg hosszútávon.

A külföldi könyvek beszerzése továbbra sem volt gondoktól mentes, és számos kritika érte a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat működését. Ilyen volt a nagyon hosszú, általában 8-10 hónapos átfutási idő, a sokszor évekre visszamenőleges áremelés. A gyarapításhoz szükséges összeget ekkoriban teljes egészében biztosította az egyetem, sőt elhangzott az is, hogy ha nagyobb keret szükséges, azt is támogatják.

A szakirodalomról való folyamatos tájékoztatás érdekében a könyvtár előkészítette egy szakirodalmi tájékoztató kiadvány megjelentetését, és elkészült az első mintapéldány. Ezt a Könyvtári Bizottság jóvá is hagyta.

A könyvtár „a tudományos rektor-helyettestől megkapta a disciplináris és báziskutatások, valamint a KK munkák címjegyzékét”⁴⁴ a minél jobban előkészített témafigyelésekhez, illetve az állománygyarapításhoz. Részben ennek köszönhető, hogy jelentős hangsúlyt fektettek a kézikönyvek beszerzésére. Az állománygyarapítás mellett a feldolgozás másik nagy forrása a háború előtti állomány rekatalogizálása volt.

Ezekben az években indult el az új egyetemi múzeum alapításához szükséges anyagok gyűjtése is, amely még a következő években is folytatódott. 1976-ban az új aula átadásakor megnyílt „Karasszon Dénes gyűjtőmunkájának eredményeként, az állatorvos-történeti gyűjteménytár (múzeum).”⁴⁵ A régi tárgyak és anyagok gyűjtése azóta sem fejeződött be.

1970-ben az egyetemen indult egy szarvasmarha és egy sertés program, amelynek segítésére irodalomkutatást végeztek. Ennek

eredményeként kb. 3000 irodalmi adatot tártak fel. Ezek nagy részének címét lefordították és sokszor referátumot is készítettek vagy fordítottak róluk. A szakképzett könyvtárosok értéke megnőtt, sőt egy kolléga angol nyelvet, egy pedig számítógépes adatfeldolgozást tanult a KMK másfél éves tanfolyamán. Mindez azt mutatja, hogy a könyvtárosokkal szembeni elvárások nemcsak nőttek, hanem a szükséges képzéseken való részvételt is lehetővé tették.

A könyvtár épületében kisebb átalakításokra került sor, például akkor, amikor új fénymásoló gépet szereztek be, mert annak önálló helyiség kellett, a tűzvédelmi szempontok miatt. Ezzel párhuzamosan kialakítottak egy könyvtárvezetői szobát, a kutatószoba berendezését pedig lecserélték új, modern bútorokra.

1970-ben Kurdi József beszámolt az egyetemi tanácsnak, a létrehozandó szakterületi együttműködések kérdéseiről. Ennek lényege, hogy az egyetem könyvtára jelenlegi helyzetében nem vállalhatja fel az országos alapkönyvtári funkciót az állategészségügy területére, így azt az Országos Mezőgazdasági Könyvtár fogja azt felvállalni. Az egyetem könyvtára mint országos szakkönyvtár kooperáló könyvtárként vesz részt a munkákban. A döntés háttérében az állt, hogy az egyetem könyvtárának a saját belső feladataira kellett koncentrálnia, meg kellett teremtenie egy modern tudományos könyvtár alapjait. Át kellett gondolni a könyvtári munkafolyamatokat és újakat kellett kialakítani.

A témafigyelés fontos szolgáltatássá lépett elő (58 téma 604 tétellel és 14 irodalomjegyzék 1178 irodalmi adattal készült el). A technikai fejlesztések terén előfordultak hosszú évekig fennálló problémák. Ilyen volt például a stencil sokszorosítógép, amelynek hiányában sok évig bélyegzőpárna segítségével sokszorosították a katalóguskartonokat.

1972-ben megjelent az előző évek előkészítő munkái után a *Szakirodalmi Tájékoztató, Állatorvostudomány* című kiadvány az első évben mindjárt 9 számmal. A kiadvány célja, hogy az állatorvosi folyóiratokban megjelent cikkekről adjon gyorstájékoztatót.

A szakirodalmi tájékoztatás fellendülésével párhuzamosan megindult a könyvtár bibliográfiai tevékenysége is, a *Magyar Ál-*

latorvosi Bibliográfia (MÁOB) első kötetével. A kiadvány célja az volt, hogy a magyar állatorvos szerzők tollából megjelenő közlemények adatait évenként összeszedje és a szakirodalom iránt érdeklődők számára könnyebben kereshető formában jelenítse meg.

Az egyetem tervezte egy sokszorosítóüzem létrehozását is, amelynek megvalósításához már 1972-ben tanulmányok készültek, a könyvtár segítségével.

A könyvtárszakmai szempontból jelentős felfejlődésen átesett könyvtár fizikai elhelyezésének javításáról szóló elképzelések jelentek meg, kezdetben azonban ezek minden konkrétumot nélkülöztek. A könyvtári bizottság ekkor kérte, hogy minél hamarabb készüljön el a végleges terv arról, hogy mely helyiségeket kapja meg a könyvtár, mert ésszerű lenne ezek a minél hamarabbi használatba vétele. 1973 decemberében a könyvtár megkapta a helyiségeket, a beköltözés azonban nem történhetett meg, mert ezek tatarozásra szorultak.

A könyvtári szolgáltatások egyik dinamikusan fejlődő ága a másolás volt, amely a kívánalmaktól eltérően sajnos sokszor nem tudományos, hanem adminisztratív célokat szolgált. Ennek visszaszorítására, tovább folyt az egyetemi sokszorosítóüzem felállítására vonatkozó tervek kidolgozása. A korábbi évek munkaerőfejlesztésének elmaradása miatt nem volt lehetőség a meglévő szolgáltatások további bővítésre, hiszen sokszor a jelenlegi feladatok ellátására sem volt elegendő szakember. Ennek megoldására egy új státuszt kapott a könyvtár és még egy továbbit ígértek.

A MÁOB munkálatai folytatódtak, és a kurrens kötetek megjelentetése mellett elindult a retrospektív (visszatekintő) munka is. 1976 és 1979 között nem jelent meg kurrens kötet, de cédulán folyamatosan gyűjtötték az adatokat, sőt a *Magyar Állatorvosok Lapjában* felhívást intéztek a magyar állatorvosi közösséghez, hogy mindenki küldje el publikációs listáját, a minél teljesebb adatgyűjtés érdekében.

A bibliográfiai munka javítása érdekében az 1945–1972 között megjelent magyar állatorvosi szaklapok bibliográfiai adatait is összegyűjtötték. A fentiekén túlmenően elkezdtek gyűjteni a volt egyetemi tanárok biográfiai adatait és az aktuális oktatók adatainak

folyamatos vezetésére is lépéseket tettek. Ezzel összhangban egy állatorvosi naptár elkészítése is tervbe lett véve. A könyvtár továbbra is tevékenyen részt vett az évkönyvek készítésében, hol szerkesztőként koordinálva a teljes lebonyolítást, hol közreműködőként. 1973-ban a továbbra is nagyszámú másolás segítésére, egy Nashua-220 típusú fénymásolót kapott a könyvtár.

1974-ben új szolgáltatás megindítását tervezte a Központi Könyvtár: a folyamatos irodalomkutatást. A könyvtári bizottság támogatásával először 5-6 téma figyelését tervezték, a szükséges tapasztalatok megszerzésének érdekében, végül azonban azt túl soknak találták, így csak 2-3 témával indultak el.

Egy másik nagy szolgáltatás-fejlesztést is szerettek volna végrehajtani, egy szakreferens szolgálat felállításával, a szükséges feltételek megteremtésére azonban nem volt lehetőség.

Az állománygyarapítás folyamatos volt és a külföldi szakirodalom is folyamatosan érkezett, bár a korábbiakban említett nehézségek nem szűntek meg. Az egyetem tanszékei is a könyvtáron keresztül rendelték meg a nekik szükséges szakkönyveket és folyóiratokat, amelyek a beérkezés után tanszéki állományba kerültek. A könyvtár igyekezett a lehetőségekhez mérten a teljességre törekvően gyűjteni a külföldi irodalmat is.

Már ekkor felmerült a gondolat, hogy „a külföldi szakkönyvek központi könyvtárban illetve a tanszéki könyvtárakban való elhelyezési arányát a központi könyvtár javára kellene módosítani, hogy azok mindenki számára hozzáférhetőbbek legyenek.”⁴⁶ A megvalósítás első lépéseként körlevéllel fordult a könyvtár a tanszékekhez, hogy írják meg, mely folyóiratokról mondanának le a könyvtár és a minél szélesebb hozzáférhetőség érdekében. Erre a levélre a tanszékekről nem érkezett válasz.

Az egyébként a könyvtárba járó folyóiratok kezelését illetően is új szemlélet kezdett éledni miszerint, a reprográfia fejlődése oda jutott, hogy az igényeket másolattal is ki lehetne elégíteni, így a folyóiratok kölcsönzését korlátozni kellene.

Az 1969-ben el nem vállalt országos alapkönyvtári funkció átvételének gondolata is felmerült a szakmai és létszámbeli fejlődésének köszönhetően. Ennek keretében az országos hálózat

kialakítását is megtervezték, amely egységes és jól működő hátteret teremtene az állat-egészségügyi szakmáknak, az Országos Állategészségügyi Intézet, az állategészségügyi intézetek és állomások bevonásával.

Az 1969-ben az egyetemen elkezdődött építkezés 1974-re fejeződött be, és még ebben az évben birtokba is vették az elkészült helyiségeket. Az új épületekben számos tanszék mellett helyet kapott a rektori hivatal is. Ennek következményeként a könyvtár átvehette a régi rektori helyiségeket és a díszterem gondozását is, így a külön bejáratú lakás és két földszinti helyiség kivételével az egész épület a Központi Könyvtár gondozása alá került.

Ekkor jelentősen javultak a könyvtárosok munkakörülményei, ugyanis mindenki külön munkaszobát kapott és a szolgáltatási tereteket is újratervezték.

A földszinten került kialakításra a hallgatói olvasóterem és kölcsönző, a folyóirat és könyvraktár, továbbá a sokszorosító részleg. Az emeleten kapott helyet a katalógusszoba és a kutatók és oktatók olvasóterme új szabadpolcos elhelyezésű könyvekkel, továbbá munkaszobák a feldolgozó és állománygyarapító kollégáknak, illetve az információs részlegnek és itt volt a könyvtárvezető szobája is.

Az egyetem irattárának rendezése, amely az 1970-es évek eleje óta a könyvtár feladatai közé tartozott munkaerő hiányában eddig nem haladt, most megindult és évente 3-6 esztendő anyagát rendezték a könyvtárosok.

A könyvtárhasználat oktatása szervezett keretek között történt, az első éveseknek csoportokra bontva, 2 órában a könyvtár használatához szükséges alap információkat adták át (1975-ben 8 csoportnak tartottak ilyen órát). A negyedéveseknek pedig az irodalomkutatás modern módszereiről tartottak előadásokat. Ennek része volt, a mezőgazdasági és orvosi szakirodalomról egy kis tájékoztató is, amelyet 1976 elején tartottak először.

A nemzetközi kapcsolatok mindig is fontos részét képezték a könyvtárosok munkájának, de sokáig főleg a kiadványcsere volt ezek fő célja. 1975-ben viszont egy külföldi látogatás alakalmával Kurdi József és helyettese Brnóban megismerhették az ott kialakí-

tott számítógépes rendszert, amelynek feladata a gépi adatfeldolgozás volt. Ezen felbuzdulva, hazatérve javaslatot is tettek ennek kari megvalósítására.

Az eddig jól működő és talán legfontosabbnak tartott állatorvosi tájékoztató kiadványt, a *Szakirodalmi Tájékoztató, Állatorvostudományt* anyagi okok miatt megszüntették. A pénzügyi nehézségek nem a tájékoztató megjelentetése körül merültek fel elsőként: az állománygyarapításnál már ezt megelőzően is akadtak gondok, mióta a beszerzési keret nem mindig fedezte a szükséges dokumentumok árát.

Az egyetemi sokszorosító üzem létrejötte az első tervektől a tényleges megvalósulásig, évekig tartott. Végül a könyvtár részeként, 1976-ban kezdte meg munkáját, majd alig egy év után önálló részleg lett.

A tanszéki könyvtárak szakmai munkájának egyengetése és leltározásuk folyamatos munkát igényelt a könyvtártól. Ennek fejlesztésére új tanszéki könyvtárhasználati szabályzatot készítettek.

A csak néhány éve kapott új raktár dacára, miután a tanszéki állományokból nagy mennyiségben áramlott vissza dokumentum, ezek elhelyezése ismét gondot okozott. Átmeneti megoldásként a földön tárolták anyagokat.

A külföldről beszerzett szakirodalom lassú beérkezésének sokéves problémái az Országos Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának egyik ülésén történt megbeszélés eredményeként megváltozott. A könyvtár pillanatnyi anyagi helyzetére katasztrofális ez katasztrofális hatással volt, és 1977 augusztusában teljesen fizetéképtelen lett. A kiváltó ok az volt, hogy a külföldi könyvek beszerzésénél az 1950-es évek óta megszokott átfutási idők miatt, folyamatosan sok könyvet rendeltek, mert ezek beérkezésére csak soká számítottak. Ekkor azonban beérkeztek a csak a következő év elejére várt drága szakkönyvek, amelyek kifizetése kimerítette a költségvetést.

A pénzügyi zavar ellenére ez nagy változásokat hozott, ugyanis az elkövetkező években továbbra is folyamatosan gyorsult a könyvek beérkezése, ami az oktatók és kutatók számára a friss szakirodalomhoz való minél előbbi hozzáférést jelentette.

A könyvtárosok szakmai fejlődését eddig is szem előtt tartották, és a magasabb képzettség a jobb kiszolgálás és az önállóbb munkavégzés záloga lett. Ennek érdekében 1977-ben három könyvtáros járt nyelvtanfolyamra (egy intenzíven, ketten normál módszerrel), ami nagyon megnehezítette a könyvtár napi munkáját, ugyanis az ezekhez biztosított idő igen jelentős volt. A Központi Könyvtár dolgozóinak létszáma továbbra sem volt nagy, így a kimaradó dolgozók miatt, a hallgatói és a szabadpolcos olvasóteremben nem tudtak folyamatos olvasószolgálatot biztosítani. Ez nemcsak a használók kiszolgálása szempontjából volt probléma, hanem az állományvédelem is súlyosan veszélybe került. Az olvasószolgálat és tájékoztatás emberhiányát azzal csökkentették, hogy minden könyvtáros részt vett az olvasótermi munkában, azok is akik alapvetően más területeken dolgoztak.

A tanszékeken dolgozók munkájának elősegítésére a könyvtár minden beérkezett új könyvről egy cédulát jutatott el minden tanszékre. Ezzel az új szolgáltatással kívánták népszerűsíteni a könyvtárat, és széles használói réteg számára ismertté tenni, hogy a könyvtárba milyen külföldi szakirodalom került beszerzésre. A könyvtár fizikailag ekkor már a volt rektori épület majd egészét magáénak tudhatta egy pár éve, a dísztermet azonban *csak* a gondjaira bízták, de nem használhatták könyvtári célokra. A hetvenes évek végén megszületett az egyetem vezetése részéről a döntés, hogy a dísztermet a könyvtár (illetve a hallgatók) számára modern olvasóteremmé kell alakítani. Ehhez a terveket az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központjában készítették, ahonnan 1979. január 31.-re meg is küldték azokat Várnagy László rektor-nak, a megvalósulására azonban még éveket kellett várni.

1979 jelentős év volt a magyar állatorvosi oktatás történetében, ekkor végzett ugyanis az első olyan évfolyam, amelynek az egyetemi tanulmányok befejezéséhez kötelező volt a szakdolgozat készítése és az államvizsga. Ezzel jelentősen megnőtt a könyvtárhasználat oktatásának jelentősége, és a végzős hallgatók is elkezdtek érdeklődni az elérhető (akár külföldi) szakirodalom iránt.

A változás félreérthetetlen jele volt, hogy a tanári olvasóteremben elhelyezett szabadpolcokon található hazai és külföldi fo-

lyóiratokat mind több hallgató szerette volna használni. Ennek érdekében megszüntették az addig életben lévő szabály, hogy hallgatók nem használhatják a tanári olvasótermet.

A számítógépes technikával való első könyvtárosi találkozás még a 70-es évek elején megtörtént, intézményünkben mégsem indult el a könyvtári számítógépes adatfeldolgozás. Végül 1978-ban az agrárkönyvtárak szakmai munkáját segítő Agroinform szervezésében Bakonyi Ferencné megismerkedett a könyvtári számítógépes technikákkal és a központi Könyvtár a következő évben csatlakozott is a FAO Agris nevű szakirodalmi tájékoztató rendszeréhez (az Agroinformon keresztül).

Kurdi Józsefet 1979. július 1.-től felmentették a könyvtárigazgatói tisztségéből és a következő év elején nyugdíjba vonult.

8. Az országos feladatkörű tudományos szakkönyvtár

Amerikában elkészült a Star Trek című film első része, megjelent az első PC (bár személyi számítógépeket már a korábbi években is értékesítettek) és elszabadult az első számítógépes vírus. 1980-ban az első magyar űrhajós, Farkas Bertalan, elindult a világűrbe. A következő években elkészült a *Vuk* és a *Kopasz kutya*. A tudomány a technika segítségével sok új felfedezést hozott. A magyar kutatók szoros kapcsolatot tartottak fenn külföldi kollégáikkal és a kutatás-fejlesztésre fordított összeg, csak 1989-ben volt kevesebb, mint a GDP 2 százaléka.⁴⁷ A tudományos cikkekre történt nemzetközi hivatkozások vizsgálatának eredménye alapján pedig Magyarország kiemelkedik a környező országok közül.

A könyvtárak csak néhány éve indultak el a számítógépesítés útján (1977. Szeged: JATE). a 80-as években indultak az első integrált könyvtári rendszerek és az online vagy inkább először a helyi hálózaton kereshető könyvtári katalógusok.

Bakonyi Ferencné **1979–1990**

1979. július 1-től Bakonyi Ferencné (volt helyettes) megbízott könyvtárvezető lett, majd 1980 márciusában megkapta végleges kinevezését a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumtól.

Még 1979 májusában a Központi Könyvtár a modern, számítógéppel támogatott bibliotéka felé vezető útra lépett. Ennek első lépése az Agrisban indított SDI (számítógépes témafigyelés) volt, öt témában.

Az első kísérletek jól szemléltették, hogy milyen nehéz feladat megfelelően megfogalmazni a keresni kívánt témákat. Két keresést sikerült elsőre úgy megfogalmazni, hogy a kezdetektől megfelelő számú és minőségű találatot adott, másik kettőt azonban csak a tesztidőszak végére, többszöri módosítással sikerült jól leírni. Az új kísérleti szolgáltatás létjogosultságát mutatja, hogy a tesztidőszak lejártával az érintett tanszékek nem akartak lemondani a friss szakirodalom adatairól és megrendelték az SDI-t. Ennek köszönhetően újabb öt téma figyelésére kapott a könyvtár lehetőséget egy újabb tesztidőszak keretében.

A második tesztidőszak végére teljesen bebizonyosodott, hogy bár egy keresőprofillal, amely jól lett megfogalmazva, nagyban lehet segíteni a felhasználók munkáját, azonban témájából fakadóan az Agris nem tartalmaz annyi állatorvosi címet, mint amennyit például a referáló folyóiratok átnézésével kapni lehet.

A jelenség megoldására, a következő évben már három szakirodalmi információs rendszerhez kapcsolódik a könyvtár: VETDOC, ASCA (az MTA Könyvtári informatikai szolgáltatásának közvetítésével – 198 az egyetemre nem járó folyóirat tartalomjegyzékéhez nyújt hozzáférést, és témafigyelésre is van lehetőség), a harmadik pedig az AGIT/CAB, amely igazán el sem indult és csak az előzetes értékelése folyt.

A számítógépes szolgáltatások ekkor még csak a könyvtár közvetítésével juthattak el a felhasználókhoz, és bár a kutatás egy számítógépes adatbázisban folyt, az eredmények papíron kerültek a kutatók elé.

Tervek készültek a könyvtár teljes rekonstrukciójára, a megvalósítás azonban még éveket váratott magára, azonban néhány dolgot addig is meg kellett tenni a folyamatos és magas szintű szolgáltatás fenntarthatóságáért. Ilyen volt, hogy a régi tanulószoba helyett, ahol pusztán néhány szék és asztal volt, egy új modern, szabadpolcos olvasótermet alakítottak ki, ahonnan még egy kutatószoba is nyílt, ahol immáron a kurrens folyóiratok nagy részén és a kézikönyvtáron túl, a külföldi és a referáló folyóiratok utolsó 10 évfolyama is hozzáférhető polcokra került. Ezzel lehetővé tették bárki számára az azonnal információhoz jutást, akár a legfrissebb irodalomra, akár egy téma tágabb átnézésére volt is szüksége.

Az új helyen megvalósult a folyamatos olvasószolgálat is, ami lehetővé tette a használók folyamatos kiszolgálását és az állományvédelem szempontjából is megnyugtató megoldásnak bizonyult. A könyvtár nyitva tartását is újfent meghosszabbították, este később zárt, főleg a látogatók létszámának folyamatos emelkedése miatt, továbbá bevezették a látogatási statisztikák pontos vezetését, az addigi becslések helyett.

A látogatók számának növekedése rejtett problémák forrása is lett. A leg gondosabb figyelem ellenére az évenként tartott olvasótermi leltárak során több könyvet nem találtak, és feltételezhető, hogy ezek egy részét a használók tulajdonították el, bár néhány később szerencsére előkerült. Az állományvédelem egyre fontosabb volt főleg a megőrzésre szánt anyagoknál. A könyvtárba megrendelt folyóiratokat az állagmegóvás okán évente küldték kötetítésre. Ezekkel egyszer történt nagyobb baj, amikor 1980-ban a kiadott 79 kötetzeti egységből álló folyóiratanyag (akkori értéke 140 000 Ft) tönkrement.

1980-ra elkészült a könyvtár új szervezeti és működési szabályzata, amikortól hivatalos neve az Állatorvostudományi Egyletem Központi Könyvtára.

A hallgatóknak tartott könyvtári bevezetések mellett, próbaoktatásokat tartottak egy már a tantervbe beépített *Szakirodalmi forrásismeretek* című tárgyhoz. A tárgy az első évfolyamon, a tanév kezdetén egy egyórás könyvtárismertetésként indul, amely magába foglalja a könyvtár rövid történetét és használatának szabályait,

továbbá az igénybe vehető szolgáltatásokat. Ekkor mindenki kapott egy nyomtatott könyvtárhasználati útmutatót is.

A folytatás a harmadik évben (a 6. félév kezdetén) irodalomkutatási ismertek címen volt 1x2 órában. Ekkor megismertették a hallgatókkal a *Tájékoztató a szakdolgozat elkészítésének formai követelményeiről* című brosúráját és a VETDOC-t oktatási segédletként használva a szakirodalom kutatását is szemléltették.

A MÁOB kötetekhez gyűjtött anyagok (1976–77) végre nyomtatott formában is megjelentek az addigi katalóguscédulák után.

Az 1981-es év elején a régóta tervezett teljes könyvtár rekonstrukció is megkezdődött. A könyvtár ekkor három hét alatt átköltözött az Állatorvostörténeti Gyűjteménybe, hogy a szolgáltatás folyamatos legyen.

Olvasók az egyetem Aulájában a könyvtár átalakítása alatt

A szakirodalmi szolgáltatások is zavartalanul üzemeltek az új helyszínen is, ám ekkorra már az ASCA-ból 18, az CAB-ból 36 témát figyeltek, a VETDOC-nak pedig háromhetenként érkeztek a füzetenként 200 referátumot tartalmazó Abstract Journal-jei. A könyvtárosok a minél jobb kiszolgálás érdekében az anyagok felhasználókhoz való továbbítása előtt minden esetben jelölték a listákon, mely cikkek érhetőek el a könyvtárban teljes szöveggel.

A számítógépes témafigyelés mellett ekkor természetesen még manuálisan is történtek keresések. Kilenc téma keresése után öt

esetben készítettek a könyvtárban bibliográfiát, ami négy esetben cédula formában készült el (átlag 125 tétel témánként). Ebben az évben online keresésére is volt lehetőség öt esetben, amihez a keresési profilt a könyvtáros és a kutató együtt készítette el.

A szakirodalmi tevékenység felértékelődik ezekben az években és megjelennek az idézettség vizsgálatok is (3 tanszékvezető teljes publikációs tevékenysége alapján).

A múzeumot, hivatalos nevén Állatorvosi Gyűjteménytárat egy 1982-es rektori utasítás eredményeként a könyvtárhoz kapcsolták. Az ott található tárgyakat ekkor elkezdték leltározni, és Domonkos Béla szobrászművész megkezdte „a nagyon értékes, de rendkívül rossz állapotban lévő ifj. Vastagh György állatszobrok restaurálását”⁴⁸.

Könyvtárosok munka közben a mai múzeumban.

A tanszékekről visszakerült, illetve a raktárban található nagy mennyiségű régi szakkönyvből egy állatorvos-történeti könyvgyűjtemény kialakítását tervezték és az ehhez szükséges anyag kiválogatása is megindult. Az első 445 kötet kiválasztását azonnal követte a feldolgozásuk megindulása. A meglévő állományt később az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvaukcióin szerzett dokumentumokkal is kiegészítették. Végleges elhelyezésükre csak évekkel később, 1985-ben került sor és a Magyary-Kossa Gyula Szakmatörténeti Könyvgyűjtemény nevet majd csak 1986-ban vet-

te fel a különgyűjtemény, a Művelődési Minisztérium Könyvtári Osztályának engedélyével.

A könyvtár épületének teljes restaurálásához hozzá tartozott egy, a könyvtár munkáját nagyban segítő könyvlift építése is, a raktár és az új olvasóterem között. Ennek létrehozásához jelentős raktári állományt kellett a polcokról átpakolni, amely jobb híján a földön kapott helyet. A raktár rendjének újbóli megteremtésére és a leszedett könyvek helyretételére csak az új olvasóterem berendezése után volt lehetőség. A gondokat tetézte, hogy a felújítás alatt egy csőtörés miatt, a mennyezet néhány helyen meglazult és volt ahol le is hullott a vakolat.

A raktári könyvlift építése.

A könyvtár állományának tartalom szerinti keresését ekor még az ETO tette lehetővé. A fejlődés viszont ezen a téren sem váratott magára hiszen már az 1970-es évektől Magyarországon is megjelentek a tárgyszólisták és teauruszok is. Az elérhető és meglévő listák egyike sem fedte azonban az állatorvoslás speciális témáját, így a könyvtárban kísérletképpen megindult egy tárgyszó-katalógus építése is 1983. január 1-től. Első lépcsőben a tárgyszóvakat ráírták a cédulákra.

1983 tavaszán a rekonstrukció befejezéséhez közeledett és a könyvtár megkezdte a visszaköltözést. A folyóiratok könyvtári elhelyezéséről az évek (ha nem évtizedek) óta húzódó vita lezárult,

és az egyetem vezetésének döntése alapján a felújított könyvtárba kellett kerülnie minden, az egyetemre járó külföldi szakfolyóiratnak, a szabadpolcokra.

Az új olvasóterem kialakításával 100 olvasó egyidejű leültetésére volt lehetőség, kényelmes és modern körülmények között és megint lett kutatószoba is, ahol mikrofilmolvasót helyeztek el.

Az olvasói tereket új bútorokkal rendezték be, amelyek a kor követelményei szerint könyvtári célokra alkalmasak voltak. A munkaszobákba pedig a régi bútorok kerültek vissza.

Az emeletre az olvasótermen kívül még munkaszobák, a fénymásoló és a reprezentatív berendezésű különgyűjtemény került. Az előcsarnokba tervezték a dohányzó kialakítását. A földszinten a raktáron kívül szintén voltak munkaszobák és az önkiszolgáló ruhatár, amely a sok évig húzódó kabát- és táska elhelyezési problémákra nyújtott megoldást.

A könyvtár teljes átadására csak a következő évben kerülhetett sor, mert az előcsarnok márványburkolata és néhány kisebb dolog még hiányzott. A szolgáltatások viszont fokozatosan visszaköltöztek és 1983. szeptember 1-én megnyitotta kapuit az új olvasóterem.

Az új olvasóterem egy rendezvényen 1983-ban vagy 84-ben.

A megnyitást követően az olvasószolgálati munka is megindult az új olvasóteremben, ahol immár 2-2 kolléga váltotta egymást. A

számítógépes információkeresés felértékelődését mutatja, hogy az új könyvtárban megkezdődtek egy számítógépes terminál telepítéséhez szükséges előkészítő munkálatok az Egyetemi Tanács felkérésére.

Az egyetemi levéltár rendezésének bizonyos munkálatai az évek folyamán elkészültek, de a teljes feltárás csak ekkor, Dr. Szögi László munkája révén kezdett végső formát nyerni. Megállapította, hogy a levéltári anyagok az intézmény alapításától a XX. századig bár néhol hiányosan, de azért folyamatosan megvannak. A levéltár használhatóságának növelése érdekében egy repertórium kötet kiadásának ötlete is felmerült. Ezen kötetben az egyetemi levéltár anyagain kívül a más levéltárakban található, de az Állatorvostudományi Egyetemre és elődintézményeire vonatkozó anyagokat is szerepeltetni akarták. A kötethez szükséges munkálatok befejezését 1984. november 1-re tervezték, a repertórium kötet kiadását pedig 1985. február 1-re. Felmerült több az állagmegóvást segítő ötlet is, például, hogy a régi anyagokat mikrofilmre kellene vetetni. A munkálatok közben találták meg a mai múzeumban restaurált formában kiállított magyar címet is, amelyet az ifj. Vastagh szobrok restaurátora, Domonkos Béla restaurált.

Az új olvasóteremben majd 5000 kötet került ki a polcokra, amelyeket sarokkal és kölcsönző cédulával is felszereltek. Ekkor került kialakításra a ma is használt 88 szakcsoport, amely részben a tudomány felosztását, részben pedig az oktatott tárgyak rendjét követi. A polcok közötti eligazodást eligazító táblák kihelyezésével is segítették.

A nagy állomány használatát kétdimenziós, szak- és betűrendes, valamint leltári szám szerinti katalógussal segítették. A másolásra vonatkozó szigorú szabályok is enyhültek, így ekkortól a hallgatók is kérhettek másolatot szakanyagokból 30 oldalig (térítésmentesen).

Az éves leltár alkalmával bebizonyosodott, hogy a másolás lehetővé tételével, a folyóiratok folyamatos kötetésével és az olvasóterem állandó, két könyvtáros általi felügyeletével sokat javult az állomány épsége – minden folyóirat hiánytalanul megvolt. A

könyvekből sajnos hiányzott néhány példány, elsősorban a sokat használt egyetemi tankönyvek.

A modern technika és az állományvédelmi szempontok figyelembevételével, egy kamera került felszerelésre a földszinten, amelynek képét egy monitoron lehetett figyelni az olvasóteremben, ezzel ellenőrizve a könyvtárlátogatókat.

A könyvtárhasználat és a szakirodalmi információkeresés oktatása az új helyszínen talán még hatásosabb volt. Új felhasználói csoportot is bevontak ekkor az oktatásba, a szakállatorvosi továbbképzésen résztvevőket.

Az Állatorvos-történeti Gyűjtemény tárlóiban elhelyezett tárgyak addigi csoportosítását a könyvtárosok áttervezték és egy teljesen új, három nagy tematikai egységet magába foglaló rendszert alakítottak ki. A rendszer szerint, az állatorvoslás története és az egyetemtörténet mellett, az ifj. Vastagh György által készített szobrok alkottak tematikai egységeket.

Az új múzeumba egy nyugdíjas állatorvost alkalmaztak, aki heti két alkalommal nyitva tartást is biztosított. A terveknek megfelelően a múzeumi tárlók alatti szekrényekben kapott helyet az egyetemi levéltár, amelyet 1986. május 1-jei hatállyal szaklevéltárrá nyilvánítottak. A levéltár új elhelyezésének köszönhetően lehetőség volt új anyagok beillesztésére is, így a tanszékeket felkérték, hogy régi irattári anyagaikat juttassák el az egyetemi levéltárhoz. Ekkor jelentős mennyiségű XX. századi irattal gyarapodott a levéltár.

A Központi Könyvtár állománygyarapítása folyamatos, bár nehézségek mindig akadtak, és a köteles példányból eleinte csak a Kertészeti Egyetem válogatásából részesülünk, de 1986-tól már a könyvtár maga válogathat az Országos Széchényi Könyvtárban. Ez nagy előrelépés volt, de várták a döntést, hogy ne csak válogathassunk, hanem a szakterület szerint ránk eső részt automatikusan megkapjuk.

1986-ban hároméves előkészítés után az ETO katalógust lezárták került és csak a tárgyszó katalógus épült tovább. A későbbi évek tapasztalatai azt mutatták, hogy a tárgyszó katalógus beváltotta a hozzá fűzött reményeket és használata folyamatosan nőtt.

Az SDI mellett már 32 online keresést végeztek és folyamatosan készítették a hivatkozásvizsgálatokat is, mert a pályázatokhoz általában szükség volt ezekre. Az oktatást pedig a harmadév helyett a negyedik évre helyezték át, és 10–12 fős csoportokban tartották meg.

Új lehetőségként a könyvtár is írt ki szakdolgozati témákat a végzős hallgatóknak. Az első évben a következő címekekkel készült el két dolgozat: *Magyary-Kossa Gyula pályájához és a A szarvasmarha tenyésztés 1878–1914-ig a korabeli szakfolyóiratok tükrében.*⁴⁹ Ez a későbbiekben is megmaradt, és több történeti jellegű dolgozatban is közreműködött a könyvtár.

1987 jelentős év volt az egyetem és a könyvtár életében: ekkor ünnepelték ugyanis az egyetem alapításának 200 éves évfordulóját, ami miatt számtalan ünnepséget tartottak és sok látogatót is vonzott. A könyvtár életében jelentős események történtek ezen kívül is.

Bakonyi Ferencné a szakmatörténeti könyvgyűjteményben.

Magyarországon az online információkeresés 1982-ben indult el, és ezt az Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtára is rendszeresen igénybe vette közvetítők segítségével.

A helyi számítógépes terminál telepítéséhez elindított előkészületekként, 1986-ban a Posta Központi Távíróhivatalához az adathálózati állomás létesítésére vonatkozó kérvényt adtak be és megrendelték az IBM kompatibilis személyi számítógépet és a működéshez szükséges kiegészítő konfigurációkat is.

1987-ben csatlakoztunk az önálló online keresést végző könyvtárak sorához, mert május elején telepítették az IBM PC/XT személyi számítógépet egy CM8833 jelű színes monitorral és egy Epson nyomtatóval. A hónap végére a kért vonal is működött és a Dialog és a Data-Star adatbázisok használatához szükséges jelszavakat is megkaptuk a könyvtár.

Elkezdődtek a könyvtárosok által végzett online keresések, amelyekből az első év végéig 20 készült el. Az új irodalomkutatói szolgáltatás vonzotta a külső megbízásokat, amelyek hosszú évekig meg is maradtak. Ilyenek voltak a Chinoi, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem és a Biotechnológiai Kutató Központ keresései.

A levéltár, alán részben a 200 éves évforduló visszatekintő hangulatának köszönhetően, de igen jelentős és hiánypótló ajándékokat kapott. A levéltári anyag feltárásának folytatására egy OTKA pályázaton nyert a Központi Könyvtár pénzt és két év alatt darabszinten feltárták az 1850–1945 közötti iratanyagot.

Például az 1876-os, nagyméretű, a történelmi Magyarország állategészségügyi rendszerét bemutató térképét a bicentenáriumi ünnepekre kaptuk Svédországból.

Az ünnepi évet követően az anyagi helyzet jelentősen romlott. Az OSZK kötelempéldányaiból kapott dokumentumok már nem csupán kiegészítései voltak a beszerzéseknek, hanem jelentős gyarapítási tényezőkké váltak. A kötetésekre sem volt elegendő pénz, így tékába (iratrendezőbe) helyezéssel igyekeztek megoldani a lezárt folyóirat-évfolyamok tárolását. A könyvtár a következő évi (1989) beszerzéséknél kénytelen volt 48 magyar (65 példányban) és 18 külföldi folyóiratot lemondani.

A tárgyszókatalógus fejlesztéséhez az OTKA pályázaton nyert számítógépet is felhasználták. A cél egy olyan, a teauruszokat megközelítő, pontos tárgyszórendszer létrehozása volt, amely ké-

sőbb alkalmas lett a számítógépes feldolgozásnál az indexelésre is. A későbbi többcélú felhasználás érdekében angol és német nyelvű szótárrész csatlakoztatását is tervezték.

A fejlődés lehetővé tette, hogy az éves olvasótermi leltárt számítógéppel segítették. A módszer az volt, hogy a számokat begépezték, sorba rendezték, majd behasonlították. A tapasztalat az volt, hogy ez a módszer önmagába nem csökkentette jelentősen a leltározás idősükségletét.

Az olvasóterem nyitva tartása nem változott, hétfőtől csütörtökig 8.30-18.30, pénteken 8.30-13.

A könyvtári állomány kölcsönzése folyamatos nyilvántartást és a késedelmes olvasók felszólítását követelte. Ha még ekkor sem hozta vissza valaki a könyvet, akkor bíróságon keresztüli behajtást is kértek. A könyvek könnyebb visszaszerzése céljából egy kilépőnyomtatványt javasoltak, amelyen szerepelt, hogy a hallgatónak nincs könyvtári tartozása.

Az évtized végére a szakirodalmi online keresés tovább népszerűsödött, 35 téma keresését végezték el, ami 3096 rekordot eredményezett. A leggyakrabban használt adatbázis a CAB lett, de volt már Agricola, Biosis, Chemical Abstracts, Medline és Toxall keresés is. Az oktatás is kibővült egy bemutató online kereséssel a Dialog rendszerben. A következő évben ezek mellett az IIF segítségével elérhetővé váltak az induló magyar adatbázisok is próba-időszakokra.

A külső témafigyelések száma folyamatosan csökkent, a saját online keresések száma viszont 1990-ben már elérte az 54-et.

Új számítógép beszerzésére is sor került, amely egy PLANTRON AT IBM kompatibilis gép volt 30Mb memóriával. Az új computer feladata alapvetően a kapcsolattartás a könyvtáron kívüli adatbázisokkal és a keresési profilok és egyéb adataik tárolása volt. A régebbi gépet pedig online katalógus létrehozására kívánták használni, amelyben megtalálhatók lennének az olvasóterem szakkönyveinek, jegyzeteknek, kandidátusi és nagydoktori értekezéseinek az adatai; másik funkciója pedig a vonalkódos kölcsönzési rendszer működtetése lenne. Az ehhez szükséges szoftverre a Művelődésügyi Minisztériumtól nyert pénzt a könyvtár.

Az egyetemen régóta vannak jelen külföldi hallgatók, akik a magyar nyelvet megtanulván itt szereztek állatorvosi diplomát, de csak 1988-ban indult be az idegen nyelvű (német) képzés. A könyvtár ennek támogatására 60 német nyelvű szakkönyvet vásárolt, elsősorban az oktatók ellátására.

A következő évben a tárgyszókatalógus további építésének első lépéseként számítógépre vitték a meglévő kifejezéseket. Az ekkor javított és több helyen bővített lista további fejlesztéséhez az osztályozó szobájába telepítették a számítógépet, hogy azonnal el tudja végezni a felmerülő változtatásokat. A munka természetesen nemcsak az osztályozó dolga, hanem komoly együttműködésen alapszik az olvasószolgáltal is, akik napi használóként segítik a minél jobb és pontosabb indexelést. Sajnos az idegen nyelvű rész csatolása továbbra is csak terv maradt, pedig a német nyelvű oktatás megkezdésével egyre nagyobb szükség lett volna erre.

A tervezett vonalkódos kölcsönzés megvalósításához az éves olvasótermi leltárral egyszerre elhelyezték a vonalkódot tartalmazó matricát az olvasóterem könyveiben.

A vonalkódos kölcsönzéshez használt programot a békéscsabai SZÜV (Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat) dolgozta ki. A program lehetőséget nyújtott a személyek nyilvántartására (ezzel megszüntethettük a személyi nyilvántartó lapokat) és az egyik kölcsönzőkártyát is kiváltotta. A vonalkód segítette a számtévesztésből adódó kölcsönzési hibák kizárásában. Ekkor vitték be a kölcsönzési adatokkal rendelkező olvasókat és kölcsönzéseiket a gépbe.

1990-ben teljes körű állományellenőrzést végeztek, amely miatt a könyvtár két teljes nyári hónapra keresztül zárva is tartott. A leltározást nehezítette, hogy az 1950-es években egyszer lezárták a számsorrendet, majd újra kezdték egytől, így jelentős állomány van, amelynek a száma egyaránt szerepel a régi és az új leltárkönyvekben is, megnehezítve azonosításukat, és lassítva a leltárt a keveredések miatti rendezésekkel.

Ebben az évben a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat 40 éve tartó monopol helyzete gyengülni kezdett, és a könyvtár az Agroinform segítségével új folyóirat-beszállítót keresett.

Ebben az évben elkészült az új múzeumi kiállítási helyiség (kismúzeum) is, bár csak 1-2 évvel később adták át. Az új 10 kiállítási vitrin alá is szekrényeket tettek, hogy később levéltári anyagok kerülhessenek oda is. A levéltárban befejeződött a XIX. századi iratanyag feltárása, és újabb iratokkal bővült a gyűjtemény.

9. Útban a 21. század felé (1991–1999)

Ez a nagy változások évtizede Európában. Magyarországon csak néhány évvel a rendszerváltás után járunk, Csehszlovákia két önálló országra bomlott, Németország újra egyesült és a Szovjetunió is felbomlott.

Az új évtized elején a világ a számítástechnika fontos mérföldkövéhez érkezett, amikor a World Wide Web legkezdetlegesebb formája online elérhető lett, majd a következő években széles körben el is terjedt.

A könyvtárak a kezdetektől igyekeztek a számítástechnika nyújtotta előnyöket kihasználni minden területen. A XX. század utolsó évtizedében ez még erőteljesebben jelentkezett a modern technikák hétköznapivá válásával.

A Csapodi Csaba, Tóth András és Vértesy Miklós nevével fémjelzett *Magyar Könyvtártörténet* című könyv utolsó fejezetében például a következőt olvashatjuk az évezred utolsó éveinek előrejelzéséről:

„Azt nem tudhatjuk, hogy milyen lesz a jövő. Külföldi futurologusok ugyan 2000-ig minden évre megjósolták, hogy milyen változások várhatók a tudományos könyvtárakban. Két, tetszőlegesen kiválasztott példa azonban talán meggyőző arról, hogy ezek valószínűsége legalábbis kétséges. Elhihetjük, hogy 1995-ben az információk jelentős részét csak egyetlen példányban fogják elkészíteni, és hogy 2000-re a könyvtárakból eltűnik a papír?”⁵⁰

Cserey Lászlóné dr.
1991–2000

A PCLIB könyvtári rendszer segítségével újabb könyvtári munkafolyamatokat automatizáltak. 1991. februárjában megindult az újonnan a könyvtárba érkezett könyvek számítógépes feldolgozása a katalogizáló programmal. Ekkortól a katalóguscédulák nyomtatása a könyv feldolgozásával egyszerre történt, a vonalkódok elhelyezésére azonban továbbra is csak besorolásuk előtt, az olvasóteremben került sor.

A kölcsönzési program bevezetése óta a késedelmek nyilvántartása és a felszólítások kiküldése sokkal könnyebb lett. Az olvasóforgalom folyamatos növekedése miatt, felmerült valamilyen állományvédelmi rendszer bevezetésének az ötlete. Ezt fontosabbá tette, hogy a hallgatók nagy része a táskáját az olvasói térben vagy a munkaszobában hagyta. Az olvasóterem megvilágítását sem tartották teljesen megfelelőnek, de a fent említett gondokra még évekig nem volt megoldás.

Sajnálatos módon az alig néhány éve átadott új olvasóterem polcainak műanyag bevonata elkezdett repedezni és leesni. A problémát jelezte a könyvtár és a következő évben ki is cserélték a gyári hibás polcokat. Sajnos a hiba jellegéből adódóan az elkövetkező években a nem cserélt polcoknál is jelentkezett a probléma és máig fennáll.

Az online adatbázisok elérése mellett 1991-ben CD-ROM olvasó készülék beszerzésére is sor került a könyvtár számára, a CAB-CD adatbázis 1984–1989-es lemezeinek megvételével együtt. Ez nem tette teljesen naprakésszé a keresést, de mégis nagyban csökkentette a keresési költségeket.

A következő évben a meglévő CAB lemezek mellé a Mellon alapítvány támogatásával sikerül megvenni az 1990/91-es lemezeket és a BEAST és VETCD-t 1973-ig visszamenőleg.

A következő években folytatódott a könyvtár fejlesztése, főleg pályázati pénzek (Mecenatúra, Andrew W. Mellon alapítvány) és konzorciumokban nyert támogatások segítségével. Telefax, majd három IBM/PC AT 386-os számítógép került beszerzésre. A szá-

mítógépek nagyban hozzájárultak a feldolgozás gyorsításához, és lehetőséget adtak kiadványszerkesztésre is, amelyhez egy lézerpri-nter beszerzésére is sor került.

Egy sok könyvtárat, köztük a Budapesti Egyetemi Könyvtári Szövetség könyvtárait tömörítő konzorciummal lehetőséget kap- tunk a támogatás által egy hálózatban is használható integrált könyvtári rendszer telepítésére. Ehhez néhány kiegészítőt, például széket, védőeszközöket saját pénzből vett a könyvtár.

Az integrált könyvtári rendszer mind több könyvtári munkafo- lyamatban való alkalmazása lehetővé tette, hogy a csoportos lel- tárkönyv vezetése kivételével minden számítógépen történjen. Gondot csak egy dolog okozott, hogy az első 800 katalógustétel nem szabványos űrlappal készült, de ezek javítására akkor nem volt idő. A leltári fájl ekkor kb. 5300 tételt tartalmazott.

Az évek óta készülő tárgyszó jegyzék, amelynek segítségével a tartalmi feltárás ekkor már évek óta készült, 1629 magyar fogal- lom-rekordból állt és ebből majdnem 400 idegen nyelven is. Bio- lógusok segítségével folyamatosan karban tartották és javították a rekordokat.

A folyóiratok nyilvántartására addig használt kardex lapok mellet elkezdték a gépi feldolgozást is, első körben 404 rekord létrehozásával, ami az állomány $\frac{1}{3}$ -a volt.

Az olvasószolgálati munkában, a használókkal való minél jobb kapcsolat érdekében, minden kolléga részt kellett, hogy vegyen. Azok akik alapvetően nem olvasószolgálatosak voltak, hetente fél napot töltöttek ott. Ez sokat változtatott a feldolgozók és a haszná- lók kapcsolatán, és az olvasószolgálatos kollégák is könnyben és jobban végezheték egyéb munkáikat. A munkaerőhiány is kevés- bé éreztette hatását a könyvtárban. A beosztást az osztályvezető tartotta nyilván és ellenőrizte.

Új szervezeti és működési szabályzati készült, a szolgáltatások bővítése jellemezte a könyvtárat és 1992 második félévében beve- zették a térítéses szolgáltatásokat is.

A Magyar Állatorvosi Bibliográfia anyagait minden évben fo- lyamatosan gyűjtötték, de kiadásukra ismét nem került sor. Az

1989-es kötetjelent meg utoljára papíron, a folytatást inkább számítógépen dolgozták fel és tették kereshetővé.

A múzeumi kiállítás angol és német nyelvű feliratokkal egészült ki. A gyűjtemény azonban nemcsak a kiállított tárgyakat tartalmazza, hanem sok, a raktárban található anyagot is. Ezek feltáráshoz és a tulajdonjogok tisztázásához egy szakértő nyújtott segítséget a Mezőgazdasági Múzeumból.

A levéltári munka ismét háttérbe szorult, mivel az ott dolgozó történész státuszát elvették...

Mellékletek

Könyvtári dolgozók, vezetők

Név	időszak		munka
Zlamál Vilmos		1853	könyvtárvezető
Szabó Alajos	1853	1873	könyvtárvezető
Nádaskay Béla	1873		könyvtárvezető
Plósz Béla		1894	könyvtárvezető
Bugarszky István	1894		könyvtárvezető
Magyary-Kossa Gyula		1909	könyvtárvezető
Zimmermann Ágoston	1909	1917	könyvtárvezető
Guoth György Endre	1917	1921	könyvtárvezető
Ádám Mihály	1911	1921	könyvtári altiszt 1910-ben már itt dolgozik
Blahó Antal	1915/16 félév	tanév II.	segédkezik a könyvtárban
Maurer Rezső	1915/16 félév	tanév II.	segédkezik a könyvtárban
Bory Gusztáv	1916- 1917.	tanév	segédkezik a könyvtárban
Nagy Pál	1916.	tanév	segédkezik a könyvtárban
Guston Vilmos	1916.	tanév	segédkezik a könyvtárban
Helf János	1917.	tanév	segédkezik a könyvtárban
Kotlán Sándor	1921	1947	könyvtárvezető
Deseő Dezső	1923	1923	helyettesített
Valencsik István	1924		könyvtári altiszt
Agócs József	1923/24/2 7		könyvtári altiszt
Farkas Károly	1930	1959	könyvtáros, majd könyvtárvezető

Iharos Lászlóné	1930		könyvtáros
Rácz Sándor		1949	Elbocsájtják 1949.01.01-el?
Kuceses Pálné, Halász Szabó Anna	1953	1970	tudományos osztályvezető, könyvtáros, tudományos főmunkatárs
Marek Lóránd	1959/60	1969	tudományos főmunkatárs, könyvtárvezető
Kurdy József	1959	1980	tudományos munkatárs, főkönyvtáros, könyvtárvezető, könyvtárigazgató
Trencsényi Sarolta	1959/60	1979	segédkönyvtáros, könyvtáros
Sándor Istvánné	1959/6	1959/60	takarító
Petrics Gyuláné	1959/60	1968	takarító
Vetési Ferencné	1961/63	1972	könyvtáros, tudományos főmunkatárs
Méreg János	1964	1968	könyvkötő
Méreg Gyula	1964	1964	
Kornya Judit	1966	1969	gyakornok
Resli Antónia	1969	1970	könyvtáros
Szántó István	1968	1972	könyvkötő
Hajnal Gergelyné	1968	1971	betanított munka
Szabó Sándor	1970	1980	könyvtáros, osztályvezető helyettes
Kállay U. Tamásné	1969	1988	könyvtáros
Szegediné Nagy Aranka	1970	ma is	könyvtáros
Lengyel Lajosné	1970	1972	sokszorosító

Dr. Győri Pálné	1971	1972	időszakos irodalomkutatói segéderő
Brasch Lászlóné	1971	1972	időszakos irodalomkutatói segéderő
Szórád Márta	1974		könyvtáros
Kovács Katalin	1974		könyvkötő
Knieth Kálmánné	1974		kisegítő III.
Kiszl Tiborné	1973	1973?	fénymásoló és rotagépkészítő
Amschl Erzsébet Johanna	1975	1984	könyvtáros
Orosz Sándorné	1973	1985	könyvtáros
Tóth Ferencné	1973	1973?	könyvraktáros
Tóth Józsefné	1977	1981	könyvtáros, raktáros
Varga Istvánné	1977	1986	betanított munkás
Gyenes Lajosné	1977	1982	betanított munkás
Pásztor Sándor	1977	1985	jegyzetraktáros
Burtus Lászlóné	1977		könyvkötő
Sipos Károly	1977	1977	szakalkalmazott helyettesítésre
Kökény Pál	1977	1977	kisegítő
Bakonyi Ferencné	1978	1991	igazgatóhelyettes, igazgató
Drobinoha Angéla	1979	1994	könyvtáros
Fabiny Hanna	1979	1981	könyvtári ügyintéző
Antos Lászlóné	1979	1983	nyugdíjas, olvasótermi ügyelő
Gábor Iván	1980	1993	osztályvezető
Cserey Lászlóné	1980	1993	csoportvezető, osztályvezető, könyvtárigazgató

Horváth Borbála	1980		könyvtáros
Karlóczyai Istvánné	1980		takarító
Béltéki Krisztina	1981	1986	biológus szakreferens
Bolgár Marianna	1981	1982	könyvtáros
Sarbak Gábor	1981		másodállásban a történeti anyagot gondozza
Pintér Istvánné	1982	1987	könyvtáros
Ernst József	1982		múzeumi feldolgozó
Zombori Sándorné	1982	1990†	takarító
Guzsal Ernőné		1983†	fénymásoló
Nagy Ibolya	1983	1983?	fénymásoló
Halász Istvánné	1983	1987	adminisztrátor
Kovács Katalin	1983	1983	raktári rendező
Ratkovics Péterné	1984	1987	könyvtáros
Olcsai Éva	1984	1984 1989	könyvtáros
Dr. Fábián Lajos	1985	1985	múzeumi alkalmazott
Lászik Mária	1985	1989	állománygondozó
Tóth Szöllős Zsuzsanna	1985	1991	régi könyvek gondozása
Szabó Judit	1984???	1985	fénymásoló
Helmé Dóra	???	1984	raktáros
Dr. Hafenscher Károlyné	1985 1988	1984 1989	múzeumi alkalmazott
Oláh Edit	1985	ma is	könyvtáros
Oláh Ervinné	1985	1990	osztályvezető-helyettes
Szűts Péter	1985	1986	kisegítő
Dr. Szőke Károlyné	1986	1993	tanszéki hálózati munka
Majláth Mihályné	1986	1994	fénymásoló
Bognár Gyuláné	1986	1990	takarító
Kertész Szabolcs	1986	1986	kisegítő

Dr. Tapolcai Ágnes	1987	1993	szakbiológus
Zrupkó Károlyné	1987	1992	könyvtáros
Oravecz Andrásné	1987	1994	ügyintéző
Molnár József	1987	1987	kisegítő
Mácsay Ildikó	1988	1993	könyvtáros
Makádi Jánosné	1988	1993	takarító
Kominka Péter	1990	1990	részfoglalkozású
Tóth Jánosné	???	1991	hivatalsegéd
Végh Judit	1992	1994	szakreferens
Dr. Bacsó Tímea	1992	1993	szakreferens
Kurják Jánosné	1993		hivatalsegéd
Edelényi Ottília	1994		ügyintéző

A könyvtár gyarapodása

	Könyvek			szaklapok, folyó- és időszaki iratok		
év	darab	Kötet	mű	darab	kötet	Mű
1888	1254	1324	1062	165	321	40

tanév vagy év	Átalány (K- korona)	évi gyarapodás (munka)	állomány (munka)	állomány (kötet)
1901/1902	5000 K	287	3873	6651
1902/1903	5000 K	605	4478	7465
1905/1906	4000 K	375	6128	9395
1907/1908	4000 K	1197	7756	11305
1908/1909	5000 K	575	8331	11982
1909.	6000 K	348	9345	12334
1910.	6000 K	868	10213	
1911	6000 K	418	10631	13766
1912	6000 K	540	11171	14424
1913	7000 K	600	11771	15119
1914	7000 K	312	12083	15473
1915	7000 K	343	12438	15828
1916	7000 K	504	12942	16364
1917	7000 K	511	13453	17012
1925/1926			15597	19834
1926/27	8028 pengő	976	16573	21024
1927/28		484	17057	21821
1928/29		303	17360	22319
1929/30		573	17933	23173
1930/31		497	18430	24001
1931/32		0	18430	24632
1932/33	7200 pengő	706	19136	25085
1933/34	8184 pengő	834	19970	26026
1934/35		581	20551	26719

1937/38			23378	30295
1938/39		1133	24511	31618
1939/40		1978	26489	33655
1940/41		287	26776	34070
1941/42			27056	34482
1942/43		262	27318	34905

Tanév vagy év	állomány (összesen)	gyarapodás	
		könyv	folyóirat
1959/60	70000	3396	457
1960/61	75000		
1962/63	88000	1449	741
1963/65	89000	1797	375
1965/67	83000	1701	991
1967/69	88000		
1969/71	90000		
1971.		1306	1196
1972.		1353	1170
1973.		1333	1264
1974.		1101	1233
1975.		1075	867
1976.		1153	1462
1977.		799	1107
1980.	109218	3110	2081
1982.		2817	628
1983.		2256	1480
1984.		2072	937
1985.		2220	707
1986.		1526	1109
1987.		3193	687
1988.		3193	600
1989.		1957	568
1990.		1566	485 féle
1991.	90787	1329	450 féle
1992.		1801	466 kötet
1993.		1924	379 cím
1994.		2668	372

Felhasznált irodalom

A

Az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárának éves beszámolóí 1970 - 1999. Budapest: 1971-2000.

B

Bakonyi Ferencné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 1. 1786-1816*. Budapest : Állatorvos-tudományi Egyetem, 1987. p 265.

Bakonyi Ferencné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 2. 1817-1849*. Budapest : Állatorvos-tudományi Egyetem, 1990. p. 227.

Bakonyi Ferencné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 3.. 1850-1875*. Budapest : Állatorvos-tudományi Egyetem, 1994. p. 162.

Bakonyi Géza – Kokas Károly: *Könyvtári integrál rendszerek és hazai alkalmazásuk*. Szeged, 1996.

In: <http://mek.niif.hu/03000/03088/html/index.htm>

Berényi Dénes: *Hogyan tekint a világ a magyar tudomány eredményeire? A 80-as és a 90-es évek*. In.: Természet világa. 132. (2001) 10. p. 434-436.

A Budapesti Magyar Királyi Állatorvosi Akadémia szervezési szabályzata. Budapest, 1890. p. 32.

A Budapesti Magyar Kir. állatorvosi tanintézet értesítője. 1876. Budapest: Athenaeum Kiadó, 1876. p. 23-24.

C

Correia, Ana Maria Ramalho–Teixeira, José Carlos: *Reforming scholarly publishing and knowledge communication*. From the advent of the scholarly journal to the challenges of open access. Online

Information Review, 29. köt. 4. sz. 2005. p. 349–364. Ref.: Tóth Máté: A tudományos publikálás és kommunikáció megújulása. In.: Tudomány és Műszaki Tájékoztatás. 53. (2006) 10. p.471.

Cserey Lászlóné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez IV. 1876-1945.* Budapest : Állatorvos-tudományi Egyetem, 1999. p. 126.

Cserey Lászlóné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez V/1. 1946-1952.* Budapest : Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, 2002. p. 204.

Cserey Lászlóné: *Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez V/2. 1953-1962.* Budapest : Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, 2003. p. 213.

D

Dr. deési Daday András: *Adatok tanintézetünk történetéhez.* In: MÁL 1939 1. szám. 14p.

E

Eco, Umberto: *La Mancha és Bábel között.* Budapest: Európa Könyvkiadó, 2004.

Az Egyetem története. In.: <http://www.sote.hu/egyetem/tortenet.php>

Dr. Endrefi Istvánné: Gondolatok a magyarországi analfabétizmus történetéből.

In: <http://www.mairt.hu/cikk gond.htm>

F

Fináczy Ernő: *Az újkori nevelés története : 1600-1800.* Az 1927-ben Budapesten, a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda által kiadott mű reprintje. Könyvértékesítő vállalat, 1986. p. 407.

Frank Tibor: *Nemzetek fölötti nyelv és nemzeti fennmaradás.* Magyar Tudomány, 2004. 8. p. 808-824.

H

Holló Ferenc(szerk.): *200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás : 1787-1987.* Budapest : Mezőgazd. Kvk., 1987. p. 371.

Dr Hutýra Ferenc: *Beszámoló az 1929/30. tanévről.* In: A Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola Évkönyve az 1929/30. tanévről, 1930. p. 6.

J

Jáki László: *Könyvtáros képzés (vagy továbbképzés) az első világháború előtt.* Elektronikus Könyv és Nevelés. 2006. 4. szám. In: http://epa.oszk.hu/01200/01245/00032/jl_0604.htm

Jeles napok, jeles emberek: Képek a magyar állatorvosképzés és állatorvoslás történetéből 1. rész.
In: <http://konyvtar.univet.hu/portre/fotocd/index.htm>

K

Karasszon Dénes: *A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2.* Piliscsaba: Magyar Tudománytörténeti Intézet, 2005. 231 p.

Kókay György: *A könyvkereskedelem Magyarországon.* [Budapest]: Balassi, 1997. MEK-be került: 2003-02-02
URL: <http://mek.oszk.hu/03200/03233>

Kollega Tarsoly István szerk.: *Magyarország a XX. században.* Szekszárd : Babits, 1996-2000.
In: <http://mek.niif.hu/02100/02185/html>

Kóssa Gyula: *A Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola könyvtárának katalógusa.* Budapest: Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola, 1902. p.

Kotlán Sándor: *A magyar állatorvosképzés története 1787-1937 : A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztálya alapításának 150-ik évfordulója alkalmából.* Budapest: Pátria, 1941.

M

A magyar királyi Állatorvosi Főiskola évkönyvei. Budapest. 1902-1934.

M. kir. állatorvosi tanintézet Tanácsülés jegyzőkönyvei 1888- 1890. SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum Levéltárának 2/a fondja

M. kir. Állatorvosi Akadémia Tanácsülési jegyzőkönyvei. 1890-1899. SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum Levéltárának 3/a fondja

M. kir. Állatorvosi Főiskola Tanácsülési jegyzőkönyvei. 1899-1934. SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum Levéltárának 3/a fondja

R

Roboz Péter: *Tíz éves az online információkeresés Magyarországon.* TMT 1991. p. 3-9.

Romány Pál: *Agrárpolitika a századfordulón.* Magyar Tudomány: 1999. 8.szám p. 927-935.

Dr. Romy Károl: *A' jól intézett barmászati iskolák alkotása 's elegendő ügyes barom orvosok elrendelésének szükségéről.* In.: Magyar gazda. 1842. 87. szám p. 1384.

S

Szepes (Schütz) Béla: *Második pótlás az „Állatorvosszakokatatási intézetünk vándorlása” című cikkhez.* In: Magyar Állatorvosok Lapja 1940. 17. sz. 121.p.

Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum 9. fondja, a Könyvtár anyagai.

T

Tóth András - Vértesy Miklós: *A Budapesti Egyetemi Könyvtár története : 1561-1944.* Budapest : Egyetemi Könyvtár, 1982. p. 585.

Tormay Béla: *A Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője 1881-ről.* Budapest : Athenaeum Kiadó, 1882. p. 78.

U

Ungváry Rudolf: *Strukturált információkereső-nyelvi szótárak (tezauruszok): magyarországi helyzetkép, lehetőségek, fejlesztési nehézségek.* Tartalom és információs infrastruktúra műhelykonferencia, 2003. október 2. In:

<http://dsd.sztaki.hu/conferences/infrastruktura/eloadasok/ungvary/ungvary.do>

Név- és tárgymutató

A,Á

- Ádám Mihály76
Agócs József35, 76
Agris.....58, 60
Agroinform.....58, 72
Állatgyógyászati Tanszék.....6
Állatorvosi Főiskola...37, 47, 85,
86
Állatorvosi Tanintézet5, 9, 14,
83, 86, 87
Állatorvostudományi Egyetem
.....49, 61, 69, 83

B

- Bakonyi Ferencné...3, 58, 60, 69,
78, 83
Bugarszky István24, 25, 76

C

- Czakó Kálmán23

D

- Darányi Ignác24

E,É

- Egyetemi Könyvtár ...7, 8, 10, 87
Erdei Ferenc48
ETO.....46, 64, 68

F

- Farkas Károly ...3, 41, 45, 46, 47,
50, 76

G

- Guoth Gy. Endre..... 34, 35

H

- Hutýra Ferenc 22, 28, 32, 85

I,Í

- I. Ferenc József..... 21
II. József 5, 8

K

- Karasszon Dénes 51, 85
Kilian Frigyes 22
Kóssa Gyula ...25, 27, 28, 29, 30,
85
Kotlán Sándor.35, 36, 37, 45, 76,
85
könyvtári bizottság 35, 39, 53, 54
Könyvtári Bizottság..... 51
Kultúra Külkereskedelmi
Vállalat 45
Kunewalder-féle ház..... 12
Kurdi József..... 3, 50, 52, 56

M

- M. kir. Állatorvosi Akadémia 14,
24, 86
M. kir. Állatorvosi Főiskola... 14,
86
Magyar Agrártudományi
Egyetem 42
Magyar Állatorvosi Bibliográfia
..... 53, 75

Magyar királyi Állatorvosi Főiskola.....	41
Magyar királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	41
Magyar Tudományos Tanács ..	45
Magyari Beck Vladimír.....	47
Manninger Rezső	48
Marek József	35, 37, 39
Marek Lóránd.....	3, 49, 77
Mócsy János.....	48
Monostori Károly	23, 25

N

Nádaskay Béla. 15, 16, 17, 19, 75

O,Ó

Országos Állategészségügyi Intézet	55
Országos Könyvtári Központ ..	45

P

Plósz Béla.....	22, 23, 24, 75
-----------------	----------------

R

Roher László	35
Rúth László	33

S

Schönwisner István.....	7
Steindl Imre	20

Sz

Szakirodalmi Tájékoztató, Állatorvostudomány	52
Szakirodalmi Tájékoztató, Állatvostudomány	56

T

Tangl Ferenc.....	23
Toldy Ferenc.....	10
Tolnay..... <i>Lásd</i> Tolnay Sándor	
Tolnay Sándor	6, 7, 8
Tormay Béla.....	19, 20, 87

V

Várnagy László.....	57
---------------------	----

W

Wolstein	6
----------------	---

Z

Zechmeister László.....	38
Zimmermann Ágoston.....	28, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 76
Zlamál Vilmos.....	10, 12, 75

Hivatkozások és képek jegyzéke:

-
- ¹ Umberto Eco: *Borges, én és a hatásiszony*. In: Umberto Eco: *La Manca és Babel között*. Budapest: Európa Könyvkiadó, 2004. p. 179.
- ² Fináczy Ernő: Az újkori nevelés története: 1600-1800. Az 1927-ben Budapesten, a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda által kiadott mű reprintje. Könyvértékesítő vállalat, 1986. p. 384.
- ³ Tóth András - Vértesy Miklós: *A Budapesti Egyetemi Könyvtár története: 1561-1944*. Budapest: Egyetemi Könyvtár, 1982. p. 121.
- ⁴ Főigazgatóink a könyvtár állami intézménnyé válásától
<http://www.konyvtar.elte.hu/magunkrol/tortenet/foigok.html#forr>
- ⁵ Bakonyi Ferencné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 1. 1786-1816. Budapest: Állatorvos-tudományi Egyetem, 1987. p. (39. anyag)
- ⁶ Inventárium. SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum. Levéltár.
- ⁷ Tormay Béla: A Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője 1881-ről. Budapest : Athenaeum Kiadó, 1882. p. 78.
- ⁸ Bakonyi Ferencné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 2. 1817-1849. Budapest: Állatorvos-tudományi Egyetem, 1990. p. 21;25)
- ⁹ Bakonyi Ferencné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 2. 1817-1849. Budapest: Állatorvos-tudományi Egyetem, 1990. p. 114-116.
- ¹⁰ Szepes (Schütz) Béla: Második pótlás az „Állatorvosszakoktatási intézetünk vándorlása” című cikkhez. In: Magyar Állatorvosok Lapja 1940. 17. sz. p. 121.
- ¹¹ Bakonyi Ferencné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez 2. 1817-1849. Budapest: Állatorvos-tudományi Egyetem, 1990. p. (5. anyag?)
- ¹² Dr. Romy Károl: A ’ jól intézett barmászati iskolák alkotása ’s elegendő ügyes baromorvosok elrendelésének szükségéről. In.: Magyar gazda. 1842. 87. szám p. 1384.
- ¹³ Az Egyetem története. In.: <http://www.sote.hu/egyetem/tortenet.php>
- ¹⁴ Kókay György: A könyvkereskedelem Magyarországon. [Budapest]: Balassi, 1997.
<http://mek.nif.hu/03200/03233/html/kokay18.htm>

¹⁵ Tormay Béla: A Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője 1881-ről. Budapest: Athenaeum Kiadó, 1882. p. 79.

¹⁶ Tormay Béla: A Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője 1881-ről. Budapest: Athenaeum Kiadó, 1882. 85 p. 1 t.

¹⁷ A Budapesti Magyar Kir. állatorvosi tanintézet értesítője. 1876. Budapest: Athenaeum Kiadó, 1876. p. 62-64.

¹⁸ Levéltár – 9. fond – 1883

¹⁹ *A Budapesti Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője.* 1876. Budapest: Athenaeum R. Társ., 1876. p. 62.

²⁰ Correia, Ana Maria Ramalho–Teixeira, José Carlos: Reforming scholarly publishing and knowledge communication. From the advent of the scholarly journal to the challenges of open access. *Online Information Review*, 29. köt. 4. sz. 2005. p. 349–364. Ref.: Tóth Máté: A tudományos publikálás és kommunikáció megújulása. In.: *Tudományos és Műszaki Tájékoztató*. 53. (2006) 10. p.471.

²¹ A Magyar Királyi állatorvosi tanintézet értesítője 1881-ről.

²² A Budapesti Magyar Királyi Állatorvosi Akadémia szervezési szabályzata. Budapest, 1890. p. 32.

²³ Levéltár – Tanácsülési jegyzőkönyvek 1897.

²⁴ 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás 1787-1987. Szerk.: Holló Ferenc Dr. Budapest: Mezőgazdasági Kiadó, 1987. p. 74.

²⁵ *Kollega Tarsoly István szerk.: Magyarország a XX. században.* Szekszárd: Babits, 1996-2000.

In.: <http://mek.niif.hu/02100/02185/html/428.html>

²⁶ Kóssa Gyula: A Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola könyvtárának katalógusa. Budapest: Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola, 1902.

²⁷ A m. kir. Állatorvosi főiskola könyvtárának katalógusa. I. pótlék: 1901/1902. évi gyarapodás. p. 1.

In: A magyar királyi állatorvosi főiskola évkönyve az 1901/1902. tanévről. Budapest, 1902.

²⁸ A m. kir. Állatorvosi főiskola könyvtárának katalógusa. VII. pótlék: 1907/1908. évi gyarapodás. p. 2. .

In: A magyar királyi állatorvosi főiskola évkönyve az 1907/1908. tanévről. Budapest, 1908.

²⁹ *Az Állatorvostudományi Egyetem könyvtárának története 1787 – 1985.* Budapest, 1985. Kézirat. p. 16.

³⁰ A magyar királyi állatorvosi főiskola 1910. évi szeptember hó 13-án megtartott tanévnyitó ünnepélye.

In.: A M. Kir. Állatorvosi Főiskola kiadványai 22. szám. p. 7-8.

³¹ Cserey Lászlóné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez IV. 1876 -1945. Budapest: 1999.

³² Csapodi Csaba, Tóth András, Vértesy Miklós: Magyar könyvtártörténet. Budapest: Gondolat, 1987.

In: <http://mek.oszk.hu/03100/03159/html/csapod21.htm>

³³ Az egyetemi tanárok 100.000 korona segélyt követelnek. A Hétfői Napló tudósítójától. 1922. október.

In:

<http://www.huszadikszazad.hu/index.php?apps=cikk&cikk=13967&rovat=6>

³⁴ Dr Hutýra Ferenc: Beszámoló az 1925/26. tanévről. In: A Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola Évkönyve az 1925/26. tanévről, 1926. p. 6.

³⁵ Levéltár – 9. fond - 1928

³⁶ Kotlán Sándor: A magyar állatorvosképzés története 1787-1937 : A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztálya alapításának 150-ik évfordulója alkalmából. Budapest: Pátria, 1941. p. 183-185

³⁷ Jegyzőkönyv az Állatorvos-tudományi Kar központi épületének átvételéről. 1946/553-as irat. In: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez V/1. (1946-1952). p.

³⁸ Somogyi Mária: Tiltott könyvek, könyvtárizártság. In: A könyvtárak és a hatalom Szerk. Monok István. Budapest: Gondolat, 2003.

In: <http://mek.nif.hu/01600/01641/01641.pdf> - letöltve 2009-01-31

³⁹ Levéltár -9.fond - 2. doboz - 1951

⁴⁰ Levéltár – 9. fond – 2. doboz – 865-1-2/1953

⁴¹ Budapest, 1955. szeptember 5. Mócsy János levele a folyóiratok beszerzése ügyében - Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez V/2. (1953-1962)

In: http://www.univet.hu/intra/konyvtar/dokumentumok_V_2.pdf

⁴² Az Állatorvostudományi Egyetem évkönyve. 1959/60 p 20.

⁴³ Cserey Lászlóné: Dokumentumok a magyar állatorvosi oktatás történetéhez VI. 1963 -1970. Budapest: SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, 2007. p.

⁴⁴ Az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárának 1971. évi beszámoló jelentése. p. 2. o-1074/6??

⁴⁵ 200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás 1787-1987. Szerk.: Holló Ferenc Dr. Budapest: Mezőgazdasági Kiadó, 1987. p. 110.

⁴⁶ Az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárának 1974. évi beszámolója. Budapest: 1975. p.

⁴⁷ Berényi Dénes: *Hogyan tekint a világ a magyar tudomány eredményeire? A 80-as és a 90-es évek.* In.: Természet világa. 132. (2001) 10. p. 434.

⁴⁸ Rövid beszámoló az Állatorvostudományi Egyetem Központi könyvtárának 1982. évi munkájáról és az 1983. évi munkaterv. [Budapest: 1983.] p. 2.

⁴⁹ Beszámoló az Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának az 1986. évi munkájáról. Budapest: 1987. p. 6.

⁵⁰ Csapodi Csaba, Tóth András, Vértessy Miklós: Magyar könyvtártörténet. Budapest: Gondolat, 1987.

In: <http://mek.oszk.hu/03100/03159/html/csapod22.htm>